Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера денз • ЕРА, 13 июль 1972 шу. • № 84 (5100). Мах 2 кап.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ

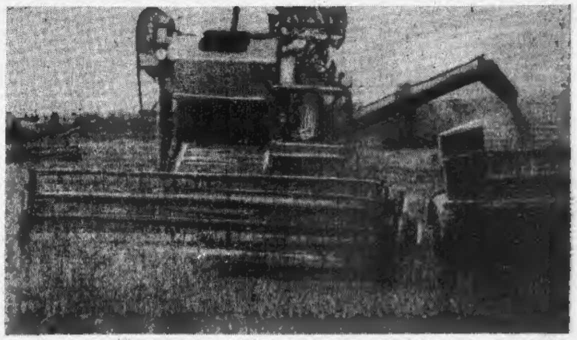

ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕШАР—ХАНО ДIАДЕХА ГIУЛАКХ

Ди тIехьа дегIабоагIаш а шерлуш а ба Советий мехка боахам. Цуьнца дувзадена чоалхкетIа хул халкъа боахама доввдара дешаш. Экономика ца хаддаш дегIаухача хьанашка боккхача доархIаме гIулакх да предприятешта, колхозашта, совхозашта кулгалдеча кадрашта Iоваль ца Iеш хIара къахьегамхочо ше болх беча боахама экономика Iомалр, экономически дешаш къоастадеча дакъалаца хоьргдолаш хилар.

Из дага а лхоабаш парте Центральни Комитето «Къахьегамхошта экономически дешар хьехиита тоаддарах» тIайицача соцам тIа белгалдаь да цу хьакъехьа ше дешар.

ХIана вай республике шерра яьржай 1972—1973 шера къахьегамхой экономически дешар вIашттIехьдаккхара ейг йола кийче. Цу гIулакха ихе шера йола перспективни планаш уттаю, пропагандисташи экономически школай кулгалхойи хьа а хержаш кийчбеш латт. Укх деношка итт дийнахьа йолча курсашка дийша баьннаб юкъерча звеной экономически дешара школай кулгалхой. Цига дешаш хиннав промышленностен тIишлоп предприятешкей болх вIашттIехьбаккхара хьакъастанаь 200 саг. 3-ча июле денз цу тайпарча курсашка деша болабенаб халкъа боахама кхычча доакъашка юкъерча экономически балхашта экономически дешар вIашттIехьдаккха дезараш.

Промышленни предприяте, колхозе, совхозе экономически дешар вIашагIдоллаш де лерхIачух керттердар хила деза арахецача продукцега, ялата, дулха, шурий центнерга дIалодар сенах латт хоьргдолаш моллагIча тайпара а производствоаца вувзаденна хIаравар кийчвар, специалисташ, бригадай, цехий кулгалхой Iомабаь ца Iеш мутIарера бараш а Iомабар.

— ГIалат хургда экономически законашца гIулакх доагIаш боккхий Iилмахойи кулгалхойи мара бац аьнна хийтача, — белгалъяьккхад КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева. — Цу законашца дагахьа санна уж ийса кхетадича администратора, инженера, Iилмахочоа, техника хьийха ца Iеш фу де деза хьех хIара мутIарерча болхлочоа, колхозхочоа.

«Къахьегамхошта экономически дешар хьехиита тоаддарах» бола КПСС ЦК Соцам кхоачашбеш министерствашка, ведомствашка, управленешка, колхозийи, совхозийи кулгалхошка доархIам боллаш болх баьб экономически звенешта пропаганда еш. Аьлча тоьаргда, 1971—1972 дешара шера экономически дешар Iомадеш Нохч-ГIалгIайчене 19 эзар саг хиннав аьлча. Белгалдаккха деза, дешара чулоацам дикагIа болаш, дувца дешаш производствана айхагIа дувзаш хиндилга. Партийни комитеташ дикагIа кулгалдеьннай кадрай экономически дешара, каст-каста дуц экономически дешара дешаш партийни комитетий заседанешка, партийни бюрошка. ХIаьта дукхагIа теркам тIабохийт занятей идейни боарам лакхбара, пропагандисташ теория методикен дикагIа йовзаш хилара. Цахаддаш пропагандисташта новкъостал даьд парте обкома политически дешара ЦIено, КПСС горкомийи райкомийи политически дешара кабинеташа.

Бакъда хIанз а ала йиш яц экономически дешар такланарча хьалашта дIадехача боарам тIа массанахьа да, аьнна. Халахете а, хIанз а болаш ба шоай идейно-теоретически боарам лакх ца беш бола коммунисташ, хIаьта партийни организацешка деха дезача тайпара наргара хьадехац дешар Iомаделга.

ХIанз дIадахача шера дешара итогаш еча а тIадоагIача шера кийчо еча а хана партийни организацеш доккхарийла а хиццача кхоачамбоацарий баьвнаш магагIаш дар къоастаде, уж кхы хургдоаца хьалаш а оттадеш. Из деча хана дагардалийта мегаргдац кадраш экономически кийчъелга парте Центральни Комитето хIара болхлочун квалификаци лакхъяма яргIйоаца вагIув, нах кхетамца хьалхабара доархIамо гIулакх, ийслагIча пятилетка планаш толамца кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбоаха гIулакх хилар белгалдаьлга.

Парте экономически теореш экономически политикан даькъе кIоарга ойлаеш хилар, хьалха латта Iилмен производствана доаладара практикех караерзаар — хIанзарча хано дIадеха гIулакх, парте оттадаь боккхача доархIаме декхар: Iилма-технически революцена карагIдаьйнар социализм толашагIа хиларца цхьаца дувзар, кхоачашделга да. ХьатIадоагIа дешара шу доархIам болаш хила деза «Къахьегамхошта экономически дешар хьехиита тоадарах» бола КПСС ЦК Соцам кхоачашбеча.

Лакхе ма аллара, хIанз боккха болх баьржаб пропагандисташ, экономически школай кулгалхой хьахержаш а кийчбеш а. Из болх беш дагаххаба деза занятей идейно-теоретически боарами, дешаш барий хьищари айдара лард хIанз йолла еэлга.

Наха юкъе марксизма-ленинизма теори шерра йоаржаяра, парте чурен арахьарен политика дIайовзийтара, политически экономически-дешара шера дикагIа кийчо яра адкан хана дукхагIа пайда оцар партийни организацей идеологически балха кертерча декхарех цаI да.

ТАСС ХОАМ

«КОСМОС-500»—ОРБИТА ТIА

1972 шера 10 июле Советски Союзе оьгагIьахийтай «Космос-500» яха аргIанара Лаьттан искусственни спутник. Спутника тIа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьахкийкаьча программага хьежжа дIахо космически аре таккха лаьрхIа йола Iилман аппаратура. Спутник орбита тIа хьеххай укх тайпара параметраш а йолаш:

— юхьалаца гобоэкха хи — 95,2 минута;

— Лаьттаи тIехьенгара эггара дукхагIа гаьна яьлича хана (апогеера) — 554 километр;

— Лаьттаи тIехенка эггара гергагIа йолча хана (перигеера) — 509 километр;

— орбита вагIора ластар — 74 градус.

Iилман аппаратурал совгIа спутника тIа я: орбита элементаш кийса йистара оттаяь радиосистема, приборашеи Iилман аппаратураи балха хьахкъехьара данкеш Лаьттаи тIа Iочутергйола телеметрически система.

Спутника тIа оттанча аппаратура болх боарамагIа бу. Iочуухача информацена обработка еш я координационно-вычислительни центр.

Н. К. БАЙБУЛАТОВ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

Нов. **Байбулатов Надирбек Каримович** Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместителалла хьожаволва.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. АБДУЛАЕВА.

г. Грозный,
1972 шера 10 июль

ДерригIа балхаш—комплексагIа

ФОТОРЕПОРТАЖ

Дерриге балхаш комплекски хьисапе ду Шелан района «Шалинский» совхозе. ХIокху совхоза беррига болхлой оарцагIбаьннаб мамоьтта дукхагIа доккъер Iалашдара, гурахьа дIадийна ка бола ялаташ сихагIа чуйна дахара, оахьи дера, шоьлагIа юи культу-

бойташи чуйна баьккхаб 600 гектара тIара мукх.

Къаьстта дика хьийкъебар мукх совхоза шоллагIча отделене. ПавнагIа 19 центнер бакха безача хIара гектара тIара баьннар 25,8 центнер ба.

Геттара дика лел кIа чуэнилга а. 1027 гектара тIа да совхоза кIа. Цунах дк хIанзлехьа хьекха я аьрда я баьннаб механизатораш.

ЦIаккха а ца йохаш дика болх бу совхозерча 11 комбайна. Уйла ба цIи хеза бола комбайнераш. Царех ба ЭмзаевгIар Джамди, Бек-Хан, Мичураев Саламу, Эльдаров Мумади, Чабанов Афанасий, Бойчев Иван, кхыбараш. Масала, Бойчев Ивана аьрда мукх 1500 центнер ба.

Дика хьийкъа кIа чуэнаш ба вIаша механизатораш. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 20 центнерал дукхагIа доал кIа. КIа хьокхача белгалаьнна комбайнер Эмзаев Бек-Хан. ХIаьта довкъара лаьркIа хьажкIаш дIакхьача агрегата тIа болх беш ба Адулхадживе Бахен цун воI, 7-ча класса дешархо Юнус.

Доакъар Iаламдеча дика ба йоалаш къаьхьт тракториста Малигов ЯрагIе, аргIаш кийдеча Нейнов Кантана, кхычар.

СУРТАШ тIа (лакхехьа): ваьсса Бек-Хан шиъ комбайнаца кIа хьокхаш ва; аьрдехьа — довкъар Iалашдеча наракаш хьалтелаш ва тракторист Маьлигов ЯрагIа, аргIа кийдеш ва Нейнов Канташ; лаьттехьа—АбдулхаджиевгIар агрегатаца хьажкIаш дIакхьаш ба.

И. ПЛИЕВА суртош.

ДИКА ВIАШТIЕХЬДАЬККХАД ЯЛАТ ЧУЭЦИЛГА

Урус-Мартана района Мичурини цIерагIча совхозе сихаь чуйлаш ла гурахьа дIадийна ка бола ялат. Кхашкара балхаш доацаша хана чакхдахара хьинар кхолаш, техникаш беза пайда яйбу механизаторша.

Ялат чуйна хьинарча сиха ца хьагул а дийн аргIаш лу. ТIаккха сахьаш ду. Масала, 3-ча отделене 80 гектара тIара мукх цхи-кхеъ дийнахь хьекха баьлар. Цул тIехьагIа чух цIен а чь ыьлар ца участок. Хьийбошта довкъара лаьрхIа хьажкIаш дIайийнай пича. Ил болх шиъ дийнахь баь баьлар механизатораш.

1175 гектара тIара дIадийна ка бола ялат чуйца дезаш ла совхозе: 805 гектар кIа, 259 гектар мукх, 81 гектар кеи, 61 гектар горох. КIан мукки хьокхаш я 9 комбайн. ХIара комбайнеро тIехкхоачашъю норма. 15 гектара тIара ялат хьокх царех саго. Дийнахь 400 центнер оарл.

ХIара гектара тIара 25 центнер ялат чуда деххар тIанийцадар совхоза къахьегамхоша. ХIаьта шоай доаш тIаккхоачашдаьд мичуриншаша. 27 центнер мукх, 36,9 центнер кIа оард гектара тIара.

Цо хьахьокх лакха хьуакъам кхебара механизатораша дерригадаьлга.

Механизаторий балхаца моральни материальни безам совбаккхара гIулакхаш ду совхозе. Хьалдара кхо моттиг яьикхачарна совгIаташ хьожаду. 180 гектара тIара ялат а хьокхиш 450 тонн аьрдачо хьалхара моттиг йоаккх. Цох цуна лу совгIата 100 сом, мах боацаш санаторе солаIа вахе путевкен. ШоллагIен кхоллагIен моттигаш яхарашта 75 сом и 50 сом лу.

7 июль тIакхоачаш 192 гектара тIара мукх чуйца баьннабер. 5180 центнер яьийнай цу тIера. ХIаьта 177 гектар хулача участка тIара чуйца кIа 3732 центнер я.

ВаррI дийнахь шиъ комбайнеа 1904 центнер ялат аьрдад Мирзиханов Сайд-Мохьмада. Механизаторашта юкъе аьржача социалистически яхье хьалха латтарех ва из. Карера кара тела Цо байрехх лоп цул комбайна тIа. Хьалхе шийга йолаш чакхвалалеркI цо. Цул дукха тIехьабисац 7 дийнахь 1672 центнер аьрда Алимов Або, 1400 центнер аьрдан Суганов Сайхан.

Комбайнаша оарда ялат хьатта дIакхухьача хьинаре болх бу водителаш Шахиев Межас. Дукхьал моркI дийнахь кхой тIара хьатта 162 тонн ялат дIакхьад цо.

Учет лелаелга дика вIаштIехьдаьккхад совхозе ялат чуэцача. ХIара пху ди массаза доал комбайнераша, водителаша баь болх лоаркI. Цу юкъа дийнахьара норма кхоачашъеш чакхвьилча хIара комбайнера 15 сом лу. ХIаьта 10 километр гаьна йолча хьатта 20 тонн ялат дIадихьича водителаь 5 сом лу. Ялат дIаухача къаьстта дика болх бу водителаш Гадаев Рамзана, Гациев Iабду-Рашида, Гаджаев Эммина. Царекха дк дIадоаш царех саго кхаь сомагара вхе сомега кхачийна преми ца лучи.

Кхашкара белхаш сихденнача хана механизатораша баь бIайха кхача, керда хьаьйна моне хIамаш, мала хий хулийт.

ХIара дийнахь арайоах «Молни» яхе листок. Цу тIа дувц ялат чуэцаш механизаторашта карагIдугIача дикача гIулакхех. Шой белхах шийна фу доагIа ца хоьв механизатор вац совхозе. Къаьстта теркам тIабохийт социалистически яхье кулгал дара.

Юбилейни шера хьуакъам чуэцара болх дика лех Мичурина цIерагIча совхозе.

С. МАДАГОВ.

Нохч-ГIалгIайчен лаьтта безаме вIашагIкхетар

ДкъалагIа дк да Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК отдела заведующе заместитель новкъост Хоанг Хыу Нин керте латта Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК болхлой партийни делегаци Грозне йола.

Самардийнахь Iуйрийна Грозненски ремонтно-механически заводе хилар хьаьший. Царна хьалхаваьнна вар КПСС областной комитета секретарь М. А. Дорохов, парте областной комитета бюро член, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. Я. Пряненький, кхыбола республикера бехктоккхаме партийни советски болхлой.

Завода директора А. Н. Сардалашвиле кабинете беседа хилар, безамеча доттагIала хьалашка чакх а йоалаш.

Предприяте директора шеи делар хьаьшашта хар лоаш долча массехк хаттара, ГРМЗ карагIдуьлача къахьегама гIулакхех дийцар. Беседа еча дакъа лаьцар шитта завода партийни организаце секретара В. К. Корнева а.

Цул тIехьагIа митинг хилар Грозненски ремонтно-механически [illegible] клубе.

Митинг чакхъяллачул тIехьагIа вьетнамски новкъостийн царна улувбаьккна баьхка нахи завода цехашкий отделашкий хьежар, цига доттагIал тIехьа паргIатта къамаьлаш хилар вьетнамски доттагIаштен предприяте болхлоштен юкъе.

Делкъел тIехьагIа А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чаккдоахача завода коллективаа хьаьший бар вьетнамски доттагIий. Укказа а шитта безаме, дегIара тIанйцар уж. Дк чаккдоалаш КПСС Заводской райкоме яхар Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК партийни делегаци. Цига доттагIал тIехь къамаьлаш хилар царна парте районни комитета болхлошца.

Цул тIехьагIа республикански краеведение музее хилар вьетнамски доттагIий.

• • •

Селхан беза хьаьший. царца хиннача КПСС Грозненски райкома хьалхара секретарь Ю. В. Сухорунов, юрта боахама министр И. В. Полушкин республика кхыбола партийни советски кулгалхой безаме тIанйцар 1 Мая цIерагIча колхозе. Даьхе бахьан байнарашта оттадаьча монументе юке йист ца кулаш маьот яккхарца сий дир хьаьшашка а царна уллув хиннача фусам-даьша а Сийлахь-боккхача Даймехка тIема турпалий.

Цул тIехьагIа уж хилар колхоза спорта Дворецe, культура ЦIагIа. ТIаккха боахама экономика яйзар, массехк цIагIа чубоха колхозхочун тахана тIоза вахар бIаргадайра.

Грозне юкъа боагIаш Нохч-ГIалгIайчен лаьтта 1893 шера эггара хьалха мехкдаьттана буруш техача скважинага хьежар хьаьший.

Сарахьа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретараца С. С. Апряткинца республикана партийни кулгалдара, экономика, культура легIаьра вешаех къамаьл хилар вьетнамски доттагIий.

Сурта тIа: Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК болхлой делегаци А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чаккдоахача заводе я.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ВIАШИ ЭКОНОМИЧЕСКИ НОВКЪОСТАЛ ДАРА СОВЕТА XXVI СЕССИ ХЬАЕЛЛАРАХ

10 июле Москве болх дIаболабаьб ВIаши Экономически новкъостал дара Совета XXVI-ча сессе.

Сессе балха юкъе дакъа лоац БКП ЦК Политбюро член, Болгаро Халкъа Республика Министрий Совета председатель нов. С. Тодоров, ВСРП ЦК Политбюро член, Венгерски Халкъа Республика Министрий Совета председатель нов. Е. Фок, СЕПГ ЦК Политбюро член, Германски Демократически Республика Министрий Совета председатель нов. В. Штоф, МНРП ЦК Политбюро член, Монгольски Халкъа Республика Министрий Совета председатела хьалхара заместитель нов. Д. Майдар, ПОРП ЦК Политбюро член, Польски Халкъа Республика Министрий Совета председатель нов. П. Ярошевич, РКП ЦК исполнительни комитетеи массазарча президиумеи член, Румыни Социалистически Республика Министрий Совета председатель нов. И. Г. Маурер, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель нов. А. Н. Косыгин, КПЧ ЦК Президиума член, Чехословакии Социалистически Республика правительства председатель нов. Л. Штроугал керте латтача СЭВ-а членаш долча мехкий делегацеш.

Сессе балха юкъе дакъа лоац Югославе Социалистически Федеративни Республика Союзни исполнительни веча председатель нов. Д. Биедич керте латтача Югославе Социалистически Федеративни Республика делегаце.

Сессе балха юкъе дакъа лоац шитта ВIаши Экономически новкъостал дара Совета секретара нов. Н. В. Фадеева а.

Зем бохараш болаш сессе балха юкъе дакъа лоац Куба КП ЦК секретариата член, Революционни правительства министр нов. Карлос Р. Родригес керте латтача Куба Республика делегаце, СССР-ерча Корейски Халкъа-Демократически Республика чрезвычайни полномочни посола нов. Квон Хи Гена.

Сесси дIайолаелар Советски Союза делегацена керте латтачо, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела нов. А. Н. Косыгина юхьанцара дош а оалаш.

Сессе балха порядок чIоагIаьчул тIехьагIа дей повестка тIа латта дешаш дувца болабелар цунца юкъе дакъа лоацараш.

Сессе дакъа лоацараша ладийгIар СЭВ исполнительни комитета председатело, СССР Министрий Совета Председатела заместитела нов. М. А. Лесечкос Совета XXV-чеи XXVI-чеи сессешта юкъерча хана ВIаши Экономически новкъостал дара Совета чакхдаьхача гIулакхий хьакъехьа яьча докладага. СЭВ членаш долча мехкаша цхьана леладу гIулакхаш дIахо кIоарглдеш эргадоахаш тоадарен, социалистически экономически интеграци дегIайоалара комплексни программа цхьайола мероприятеш кхоачашъяра лелама хьакъехьа докладаш йир: плановни гIулакхий даькъе цхьана гIулакхаш леладара йолча СЭВ Комитета председатела, СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела нов. Н. К. Байбакова, Iилма-технически дешашта цхьана гIулакхаш леладара йолча СЭВ Комитета председатела, СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Министрий Совета Iилман техникаи дешашта йолча Паччахьалкхен комитета председатела нов. В. А. Кириллина, электроэнерге дешашта йолча СЭВ массазарча комиссе председатела, СССР энергетикаи электрификаци министра нов. П. С. Непорожнее, химически промышленностa дешашта йолча СЭВ массазарча комиссе председатела, ГДР химически промышленноста министра нов. Г. Вишофска, машиностроене дешашта йолча СЭВ массазарча комиссе председатела нов. К. Полачека.

Сессе председателал ду КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела нов. А. Н. Косыгина.

Корта болаш, новкъостайха долча хьалашка дIабодаш, ба сессе болх. Сессе заседани дIахо ерзъя.

• • •

10 июле ВIаши Экономически новкъостал дара Совета сессе заседани вар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель нов. Д. С. Полянский, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела заместитель нов. П. Е. Шелест, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш нов. В. Э. Дымшиц, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов.

СССР хьаяь 50 шу дизарга

В. И. ЛЕНИН — ССР СОЮЗ ХЬАКХЕЛЛАР

Дукхахча къамех латта советски халкъ шийн цIейна — Советски Социалистически Республикийн Союз хьаянь шовзткъе итт шу дизара кхачадала кийчлуш ду. Политически лоархIамгеч социально-экономически тIехьалленгеш диллача Советски пачхьалкхан истори чухь йоккха моттиг дIалоаш СССР хьаяро.

Советски Iаьдал даьшича хьалхарча шерашка а, социализм хьалхьеш лаьттача хана а, тахан — коммунистически общество хьаеча этапе а хьагуш чIоагIлуш да СССР халкъий ленински доттагIала башха-хинка гIулакхаш. Дунен историна кхы цхьаькхаш довзаш вIаши юкъерча гIулакхашка СССР къаьмашен народносташен тахан хьагойтар санна йола хьаштайн лерхIарийн цхьоагIо, лоIам, гIулакхаш. вIаши юкъера духовни тарагало, ташам, йоакхо хьахьокхаш дола масалаш.

Вай хана карагIдьыннарий, лакхаледашкара къаьстта шьйда бIаргагу дукхача къамех латта социалистически пачхьалкхе хьаяра теорешки практикашки юкъе В. И. Ленина лаьцача дакъа масштабаш лоархIамн. Цо керттера принципаш кийчъяьй, реальни каькъаш хьахьекхад болхлошкен ахархошкен доал долча хьалашка къамий дош къоастадара, цо хьайкхлай къахьегамхой юкъарен къамий шоай тайпарен дьалиташ цхьана тардара диалектика.

Советски Социалистически Республикий Союз вIашагIйоллача юкъе В. И. Ленина лаьца дакъа сов лоаца лаьшка йиш йолаш да: Ленин — ССР Союз хьакхеллар.

К. Марксеи Ф. Энгельсеи идеяш кердача исторически хьалашка творчески дегIа а кхуллаш, В. И. Ленина хьабяьб къамий дешах бола биззал бIарчча хьехам. Цунна ларде уля къамий, дош пролетарски революцех долча деша керттера дакъа да, классови къовсамаш хьаштех доаллаш да кха ывдол. Из бокъонна овлангара денз къоастадулургаш классови антагонизмаш дIа ца яьлча, пролетариат кот ца яьлча.

Зешадк йола предпосылкаш хьахьадайтай Октябрьски революце къамий дош къоастадара программа кхоачашъяра. Социалистически демократе принципаш ларде цхьаьй В. И. Ленина, хьахьекхад пар интернациональни маIан, хьагучальхай къамашта юкъерча гIулакхашта вIадаш еш йола экономически кхы тайнеи факторош, бакъдаь хьоттадаьд уж гIулакхаш дегIаухача юкъе култалдара дакъа болхлой класса партега хила дезаш хилар. В. И. Ленина кийчъяьй пролетариата диктатурах социализм хьахьечеш хьалашка къамий — пачхьалкхен отношеней проблема, къамий дешах йола партен Советски пачхьалкхени политика.

Буржуазии антагонистически дунен тIарчерца нийсйича оалангара денз кхы тайпа йола къамий отношеней уж дерда принципаш ер пачхьалкхен политика ларъдаш а лаьрхIа Советски Iаьдала эттара хьалхарча документаш тIа хьакхайкаьяраш. Къамий бокъонаш бокъонца цхьатара хилийтара исторически декхар оттадар — из кхоачашделта вIалла ца дийцича а, — буржуазе класса могарыделаш гIулакх хиннадацар, ший хана, Iаьдала керте ше оттача хана, къамаш цхьатара бокъонаш йолаш хила дезаш хиларах хьакъекьа шерра хьакхайкадеш ше дийнадале а. Империалисташ тахан а, тхьайсачара хьасомабаьлча санна, духьала бац шоашта болча аьттои духьа хьа а цу лолуштах спекуляци а. Апартеидан расизман режимаш, США-рча негранта лелаю дискриминаци, Къилбаседа Ирланде пIи мехкадеш латта событеш — уж да цхьадараш мара доаца, цу тайпарча демагоге бокъонна бола мах хьахьокхаш дола масалаш.

Хургдар Iилман социализмана ларда ехараш хьалхагIа бIаргадайна ма хиллара, эксплуататорски строй дIаяккхаро мара хилийташ халкъай бокъонаш бокъонна цхьатарра хилийтарах дола лоьуг кхоачашдара эша хьалаш. Социализме мара хилаш дукхагIа дегIадалача къамо, шийн духьа мел леладеш дола хIамаш юкъера дIа а даьха, хьалхалаттача къамашка кийсалара кIеззигIа легIаденача къаманна цIенача дегтIара вежарашка новкъостал деш дола хьал. Капиталистически строй ше тIех хилара из аспект кхыча аспекташца цхьана социализмо бакъъяь дIаоттаьй Советски Социалистически Республикий Союз доазонел чухьа санна, шиита дунен социалистически система доазонел чухьа а.

Хьалха хиннача пачхьалхь Россе къамашен народносташен шоай шикъ паргIатта шоаш хержаро, царга шоай пачхьалкхал кхачаро новкъостал дальд болхлой класс беррига къахьегамхойн интернациональни цхьоагIо чIоагIъяра. Октябрьски революци яьиннехьалхарча шерашке а Iоаьььта опыто тIа-тIа чIоагIагIа дог тешадора юкъара лерхIараш кхоачадара ерригача республикий нийсашагIтоханза дарг ца хилерах. Цу гIулакха бокккача лоархIаме хиннаб массе беррен тайпарен йолча буржуазно-националистически идеологеца, великодержавни шовинизм е моттигера национализм, къамий дегалал къамий нигилизм, антисемитизм е сионизм из яле а. В. И. Ленина, Коммунистически парте хоадам боллаш лоаттабаь къовсам.

Докккача эсий къамаш шовнизмага доа дIа а хьуш. Ленина хьийкад аIамигача къамаш готтала, ше шийца чукхеста хилара, ше цхьаь къаьста хилара духьала а, бIарччадари юкъарлари бахьан долаш, частиччун хьашташ юкъерчун хьаштий мукъагIа дахийтар лукьа къовсам лоаттабанза баргбац, яхаш (Соч. гуллам, т. 45, оагI. 214).

Ленински къамий программа къасома а бахкхаб, дегIа а боалабаьб Россерча деррига къаме хи народностехи болча наха юкъе ра тешем, дийн а даь хьоттадаьд цар революционни хьинари инициативен. ВIаштIехьъювлаши чIоагIлуш хьеий социалистически революци йизза котъялар лоош хиннача, дерригача къамех болча къахьегача цхьа бIарччва цхьа фронт.

Парте къамаш программа маIан ухх тайпара да: массадолча хIамана къамий бокъонаш цхьатара хулга; къамашна шоашта могаргбола шикъ шоаш хоржала; дерригача къамех болча болхлой интернациональни цхьоагIо хулгеш вIашагIкхетилгеш. Шоашта хьашт дола шикъ шоаш харжара йола къамий бокъо бакъ а еш, оалал деча къамех болча марксисташа — ленинцаша духьагIа хьийкаде деза дIакъастара паргIато лулга. хIаьта лоалла латтача къамашка марксисташа — хьамаш шоай мукъегIа вIашагIкхетилга.

Къамаш дешах йола марксистски теоретически положенеш практике чакхъяхара лелабу цу тайпарa шинь юххе дена чакхбалала пролетарски интернационализма принципо, къахьегача наьха хьашташа, Россе социалистически революци котъялар бахьан долаш нийсденнача хьалашe, революци дIахо толаме дегIйахара эшараша ма яххара ба. Къоначa Советски республикашкерчен пун доазонел арахьарчен событей беррига дIахорча лелаьмо бакъду В. И. Ленина дош хургдар шьара бIаргагуши исторически нийсен оттадаь хилар.

ТIа-тIа дукхагIа кIоагглуш хьайсагIача социалистически революце процессо Советски Iаьдал дIахайкадаргa кхоачавир Украине (1917 ш. 25 декабре), Белоруссе (1919 ш. 1 январе), Азербайджане (1920 ш. 28 апреле), Бухаре (1920 ш. 8 октябре), Армене (1920 ш. 29 ноябре), Гуре (1921 ш. 25 феврале). ДIахо Советски Iаьдал оттадир Средни Азе массе метте.

РСФСР а йолаш керда хьакхиначе советски республиканта юкъе эттар пролетарски интернационализма принципий ларда тIа латта пачхьалкхенашта юкъера гIулакхаш. Цар опыт боккхача лоархIаме хилар тахан вежарашха долча социалистически мехкашта юкъе латта гIулакхаш вIаштIехьдаьара а.

Юххьанца советски республикашта юкъерча гIулакхий правови база яр Советски Россеней кхыча республикашцен юкъера союзни тIема-экономически договораш. Уж дар пролетарски интернационализма исторически документаш. Цар тIа оттадаь хиннад вIашагIтеха тIема организаци тIема командовани, хIаьта цу тайпара белгалара боахама органаш а вIашагIйохтилга. Доалал дехьа дипломатически миссеш хуваннай.

РСФСР правительства шерра новкъостал дехд кхыча республикашта, цу дакъе материальни а. Из новкъостал бокккача лоархIаме хиннад халкъа Iаьдал массе метте чIоагIдара. 1919 шерре а РСФСР-ан цхьайолча кхыча республикашцен, белгала аьнча УССР-ан, юкъе переговораш йоленний федеральни отношеней хьакъехьа, цхьабакъда, цу хана лаьттача тIемо, хайна цхьайола территореш дIалувцаро новкъарло яьй переговораш чакхъялара.

Исторически дегIаахаро из сецтотa даьза дартдоша хIама хилийтар Советски Социалистически Республикий Союз хьаелга. Цу тайпара союз ца хилча даьза дог дацар империалистически граждански тIемашен интервенцех дохадаь производительни низаш юхаметтаоттадарга, бIарчча наI бола планови социалистически боахам хьабарга, Iаламен къахьегамен ресурсаех дикагIен гIойле йолча тайпарен пайда эцарга, къахьегамхой вахара хьал тIа-тIа дукхагIа тоадеш, культура даькъе революци елга Iалашдарга. ССР Союз хиннецаре вIаштIехьдарг дацар советски республикий кортамукъале лорае, империалистически агрессена духьала чIоагIа оборони яз вIашагIтоха, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка йоагIлаш йола моттиг Iалашъе.

Союзни пачхьалкхе хьаелга хьалхалькхеэд Советски Iаьдала маIано ше, социалистически общества политически, экономически, идейни вахара закономерносташа IIу хьакъехьа Ленина яздаьд: «Вайна лов тар ма лу йоккхагIйола пачхьалкхе, тар ма лу айхагIа йола союз хилар, дукхагIа болча эссашта лоаллха тар ма лу дукхагIа къамаш дахар, вайна лов из демократен социализмин духьа, тайп-тайпарча къамех бола къахьегамхой пролетариато лоаттабеча къовсама тар ма лу дукхагIа юкъеозар духьа. Вайна лов революционни — пролетарски цхьоагIо хулга, вIашагIа а ца къасташ, вIашагIкхетилга... Вайна лов паргIата вIашагIкхетилга, хIаьта цу духьа вай дехьаойла да дIакъастера йола паргIато бакъъяь тIаза (дIакъастара паргIато ца хилча вIашагIкхетилга паргIата ла дьнна ала йиш йолаш дац)» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 34, оагI. 379).

1922 шу чакхдоаллаш Ерригукрански Советий VII съезда, Ерригбелорусски Советий IV съезда, Закавказски Советий I съезда, Ерригроссийски Советий X съезда, халкъий лоIам хьа а кхайкебеш, СССР хьаянза дог да хилар боказаьь тIаийцар. Советски Социалистически Республикий Союз хьаяра хьакъехьа 1922 шера 30 декабре Ерригсоюзни Советий I съездо яь исторически решени лархIа а йоагIаш дорхI социалистически демократи чакхйоакхаш хилар хьахьокхаш йолча образец ма. Из кийн а яьй, тIа а шийн ленински указанешна хьежжа, масала, 1921 шера ноябре, закавказски партийни советски органий инициативагIа Закавказья республикий федераци хьаяра хьакъехьа предложени еннача хана, В. И. Ленина яздаьр бокъонца ше ма дарра теркал а деш: «...федерацех дале дош шерагIа оттадолда партега болхлошкен шаророшкен бокъа вахIтгеш дувцийта, хьинаре пропаганда йойла федерацена тIехьа, хIара республика Советашка гIолла чакхйоаккхийла из...» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 44, оагI. 255).

Советски Социалистически Республикий Союз хьаяра ларде йилар, цхьан оагIорахьара, керттерча хоадамболлаш долча гIулакхашта ерригача пачхьалкхен юкъара политика кийчъяран чакхъяхаран централизаци елга а рогх оагIорахьара, шоай гIулакхаш къасталара, цхьатарра лерхIаранта уйла тIасоцаергйола наькъаши средствашш хьахаржара дькъе союзни республикаша паргIатта шоай мукъагIен шоашиарек гIулакх чакхдоаккхилга а оттадеш йола демократически централизма принцип.

ССР Союз хьаеча хана демократически централизма принципа тIа латта федераце социалистически тайпа долаш дар. Федеративни пачхьалкхен геттара керда тайпа а лоархIаш духхьашха из хьахилар РСФСР хьаьнча хана. Советски федераце пIендаь дIадоаккх цхьан къамо вокханна моллагIча тайпара лоаттабь а иза тIалоаттабелга, Iалашду халкъаша вежарашха цхьана гIулакхаш леладара аьттув болашагIа дола хьалаш. къамашта юкъера довнаш дIадоахилга, центрен моттигашкен къахьегамхошта эгара шерагIен бокъонцен йола демократи а йолаш Iаьдала гIулакхаш чакхдоаккхилга.

В. И. Ленина, Коммунистически парте хьаь Советски Социалистически Республикий Союз эггара белгал тIа чиа кьамаш народнос сташ вIашагIтохара форма я.

Тахан СССР — чIоагIгIа дегIйо, эггара толашагIа йола социалистически индустри юрта боахаме болаш йола, Iилма-технически прогресса керте а этта йолаш йола, шалургбоала обороне ша ший доалахьа болаш йола держава. Вай шозза хальчай сийлагьболаза цхьоагIо хьахьокхар ше а болаш йолча Советски Союза Коммунистически парте леррагIа чакхйоах вежарашха йолча республикаех хIаранр масе оагIорахьара дегIакхувлара, къамий башхалонаш лаьрххIа теркальяра хьалхашка къамаша народностешта дIахо тIа-тIа дукхагIа гаргакхувлара, социалистически къамий культураш дегIакхувлара политика.

Социалистически къамаш массе оагIорахьара дегIакхувларен тIатIа дукхагIа гаргакхувларен тIеберзабь шикъ леррагIа чакх а боадаш парте чIоагI а ю, дIахо чIоагI а ергья наьха керда исторически общность — советски халкъ шийна чухь хьахиннен вIаштIехьдаьннен йола, йоаргIйоаш Советски Социалистически Республикий Союз.

Аллха ше маI мара йоаш социалистически пачхьалкхе яц СССР тахан. Капитализма системана, социальни къамаш Iазапа расови дискриминацена духьала латт дунен социалистически система. Дунен социализма система хьахиларон дегIавров тешал ду вежарашха дола социалистически мехкаш вIашагIдувзалолийташ пачхьалкхенийн халкъийн керда социально-политически бoaдамех общность хьахила йолленна хиларо. Из хьалилара боккхача лоархIаме а дерригача дунен тIа бакъъяь тIайнйa общественни вахара лардашта революционни эталонаш яра. СССР халкъаша цхьана къа а хьегаш дегIаеча социалистически общество хьалхьара. Iалаьмате чоалханен цуна цхьан Iалаьмате лоархIамен дола къамий дош къоастадара советски опыт.

Цу опыто мах баь вергонашш доккха новкъостал ду социальни къаман кортамукъалe бахьан долаш къовсам мел лоаттаберанта.

Борис ТОПОРИН,
юридически Iилмий доктор.
(АПН).

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БАЛХА ЛОАРХIАМЕ МОТТИГ

Идейно-кхетама балхи дукхача формашта юкъе керттерчарех моттиг дIалоацаш ба исторически, краеведчески, иштта кхыча тайпарча музей болх. Цу гIуланда мах баь ца баллал лоархIам болаш болх бу вай мехка цхьаьца йолча моттигашка вIашагIтехача халкъа музеиша. Цу тайпарча музеиша новкъостал ду къахьегамхой шоай мехкацара, Даьхенцара безам совбаккха, цар патриотически уйлаш чIоагIъе.

Хоаш да, вай республике революци хилале а Советски Iаьдала шерашка а хоакха, исторически маIан долаш йола моттигаш, гIулакхаш нийсденна хилар. Халкъа массеза довзийтал ду шийн историх, дIадахачох наьйда а шаш кха, болх ба Iомаю шийн тIаккхулаш йола тIехье, цо из Iомаю шийна юкъера хьахиннача турпалий вахарах а гIулакхех а масел ада. Цудухьа кхетадеш да халкъа музеиш вIашагIтохалга доккха маIан долаш хилар.

Хеталу, республике массизаьа цу лоархIамерча гIулакха боагIаш бола теркам тIебахийта безар аьнна. Из дош дашхере вай хьалхаргда Наьсарен район.

Мишта дIахьеш ба укхаза халкъа революционни а балха а традицешта пропаганда кра болх? Ала деза из болх Наьсарен районе геттара лелера латташ хилар. Из бакъдара аьлча тоъаргда районе хIанзалца вIашагIтеха, болх беш краеведене, исторически цхьаьккха а музей ца хилар. Из болх дIаболабе а, дIабахьа а торо ца хилар дац из. Керттера бахьан из района кулгалхоша, общественность цу лоархIамерча гIулакха цхьаьккха йоаххо еш ца хилар.

Массена раьза хургволаш, дирка соцам тIаийцар 1971-ча шера 19 октябре хиннача Наьсарен райсовета кхоалагIча сесса. Цу соцам тIа дIаяздаь да 1971—72-ча шерашка ТIой-Юрта, Экажкъонгий-Юрта, Фуртоугъ тIема а къахьегама а халкъа музеаш хьеоллийла, ...аьнца. Боккхача лоархIамера гIуланх ерригача районе дIадоладара а, цу хьакъехьа цхьаьнна болх бера а из ца тоъаргъяр аьнна дац. ЛаьрхIа ма хиллара, вай лакхе белгалъяьча музеиш вIашагIтехача цар Iайнеца опытах уйжамо музеянъ хьеллаге торо хургъяр дукхача кхыча юрташка. Бакъда райсовета сесса тIаийца соцам кхоачашбара укхаза хIанзалца дакъ хIама дац. Районерча юрташка ца хилараш совгIа, музей яц районни центре — городе Назране а. Районни организацеша массеза шерра лерхIаш да Назране краеведени музей хьеоллалга. ГIулакх сецна латт музейна эшаш дола цIенош бахьан.

ТIаккха дешийн цу гIулакха эшаш дола цIеной? Ала деза уж цIеной долаш хилар. Района культура отдела кулгалхоша белгалаьдар цу гIулакха хьалхарча шерашка лоамарой барий школа чукхина хIана даьсса латта райцентра юкъера цIеной. Укхаза музея тайп-тайпара отделаш чухила йиш йолаш доккхий а, сийрла а дий цIа да. Ремонт а яь тоадича дика помещени я из музейна. Бакъда районе цхьацадола новкъостий духьал хилар бахьан долаш цу цIеношка музей хьеоллалга вIаштIехьа далац. Цар лерхI етта кирпичех еча завода контора хиннача помещене музей хьеолла. Цига музей хьеоллалга вIаштIехьдоалаш хеталу. ХIаца аьлча, пIенош, цкъа — дале, юстара латтеш а да, шоллагIа-дале, тишен баьдеи а да. Вахьда, шеко йоацаш да цаI: тIехьа а ца тетташ Назране краеведчески музей хьеолла езаш хилар.

Къаман вахарца дIахахача хана хиннараш, цуя исторически дегIаьара наьгъаш хьахьекха из Iеш, бакархоша юкъе культурнохетама болх бара гIулакха, тIахьуш йолча тIехьенна коммунистически кхетам балара гIулакха лоархIам баь ца ваьлал доккха маIан дола хьаст хинна дIаетта йиш йолаш я краеведчески а, исторически а музейш.

Исторически доккха маIан дола гIулакхаш лаьттид Наьсарен районе граждански тIема шерашка, мехка индустриализаци а, коллективизаци а хиннача шерашка. Сийлахь-боккхача Даьхен тIема шерашка. ХIана хула совгIа вахаро хулий латта хувцаман вайна массехьа гуш да. Цудухьа шеко йоацаш да, цу исторически маIан долча гIулакхий лар йола йиш йоацалга.

Хоаш ма хиллара, граждански тIема шерашка моастагIашта духьала гIаргIай къахьегамхоша лоаттабаь къовсам вIашагIтохаш а, цуна хьалха латташ а хиннаб гIорбаьнна бола парта вокалаш Г. К. Орджоникидзе, С. М. Киров, Ф. Махарадзе, И. Буачидзе, Я. Бутырин. Нохч-гIалгIай гIорбаьнна бола революционераш Г. Ахриев, Н. Гикало, А. Шерипов, гIалгIай эггара хьалхара коммунисташ.

ХIанз а вайна юкъе балаш ба Советски Iаьдал бахьан долаш лоаттабаьча къовсама юкъе шоаш ца кхобеш дакъа лаьца бола цхьаьца бола турпалаш, коллективизаци еча шерашка классови моастагIашта майра духьаллаьттарех цхьаьша бараш, фашисташта духьаларча тIом тIа дакъа лаьца турпалаш. Хила езаш йолча музеинта экспонаташ, эшаш йола материалаш гулъяр санна долча лоархIамерча гIулакха а терко е еза хIанзе а. Кхетаде деза, хIара саьат, хIара дийнаш тIехьа массеза воала музейнта эшаш йола экспонаташ вIашагIтеха хала гIа хургхилар.

Музеишка хьахьокха йиш йолаш а тIаккхуша йолча тIехьенна коммунистически кхетам балара доккха маIан долаш а да тахан района къахьегамхой вахариз хиний хувцамаш. Итт-пхийтта шу хьалха юрт хинна Наьсаре тахан город хинна дIаеттай. Укхаза болх беш а аьараш боакхой бола коллективаш: Г. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмент» завод, трикотажни фабрика, иштта кхыйола промышленни предприятеш. Наьсарен районе хьалхийна а болх беш а ба Социалистически Къахьегама Турпалаш, орденаш лелараш. ХIанзчул тIехьа тхьо, шоашта цу даьча цар гIулакхах а, вахарах а истори хургда. Цудухьа йиш яц цар гIулакхаш лар йоацаш дита.

Музеяй болх дIаболабара торокаш йолаш я районе. Цу гIулакха шерра юкъеоза езе юрта интеллигенци — хьехархой, юртбоахама а, медицински а болхлой, кхыбараш. Шерра пайда эца беза школашца следопытий кружокаш вIашагI а етташ, лакхерча классешкара доаларой краеведене болха юкъеозарах.

Тешаш баьаш ба лаьтта исторически дIалахар, цуш хьалхарара вагIеша хьалийнъяра Наьсарен районе боагIаш бола теркам тIебохийтаргхиларах. Района кулгаллой, общественни организацеш варцагIйоала еза цу гIулакха.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ.

Каст-каста колхозий станашка, фермашка лекцеш еш, беседаш ю, концерташ уттаду Ведана районни культура Цlен дIа яьа лелача клуби болхлоша. Пятилетка шоллагIча шера юрта боахама культураш, хьайбаь продукташ дукхагIа яхара аьржача социалистически яхьe республикa къахьегамхошта карагIдувлларех цар шоай балха юкъехкувлача кердача методех дувц лекторе заведующа Эскиев Дутас. Цунна дика йовз шоай района боахамий экономика, цар тхоерамаш, цудухьа цо дIахадьчача ферме, кхаш леладерий стане моттигерча гIулакхех йийзе ю цо беседаш.

Агитклубаца хул юрта боахама специалисташ: ветеринари лоаш, зоотехникаш, ДК методист.

Района гаьна Горагорска, Сунженски районе улкача фермашка жа леладераш болча хиннай дукха да йоацаш Эскиева автоклуб. Дика кийчъяь я из: киноаппаратура, магнитофон, эпидоскоп. Дика пайда да цу Эскиева световой газетах. Дукха ха йоацаш Ленина цIерагIча колхоза хьалха латтача жа Iуй Барлигова портрет хьехар цо гаьна доамашка жа доажадераш. «Молния» яха листок арахийцар. ХIаьта цига дикагIболча жа Iуй къовсам дIа а ядаь моттигерча радио гIолла дIадийцийтар.

Хьайбаш, кхаш леладераш хьалхашка латта декхараш теркал а деш уттадо Эскиева шийн болха план. Цо торо хулийт кхидолчар хьалхадакха, хIаьта дIадахача хана нийсденна гIалаташ ца хилийта.

Мюнхене хургдолча Олимпийски ловзаршка дакъа лаца Къаьсенойн Iам тIа кийчлу Москвера, Ленинградера спортсменаш болча агитбригада хиннa дукха ха яц.

Партен правительствам решенеш дукхача наха дIайовзийтарах, юрта боахама къахьегамхоша СССР хьаяь 50 шу дизара хетаь социалистически яхь йоаржарах РСФСР культура Министерствас культура балхлой профсоюзий Центральни Комитетен Сийлен грамота еннай Эскиев Дутийна.

СУРТА ТIА: Ведана районни культура Цlен «ТIехника автоклуб» яха цIа леладеча автоклуба лекторе заведующа Эскиев Дута.

Т. АРЧАКОВА сурти тоехк.

ЦХЬАН КЪАХЬЕГАМА МУГIАРЕ

Мехка масса маIигера ТАСС корреспондентий хоамаш ук союзни республикий къахьегама толамаш, царна юкъе хадданза дIахьа лоаттаду бувзамаш, коммунизм хьалъеча цар цхьана дакъа лацар дувцаш.

РСФСР: ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА РЕСПУБЛИКАША ДАЬЧА ЗАКАЗЕГIА

Болх бе йоласиний Самаркандера лифташ ю завод. ХьатIалоагIача шера цунна лоаллаха хьалъе йоллертья бытовой кондиционерий завод. Юкъара коммуникацеш, котельни, инженерно-административни корпус а йолаш йола бIарчча цхьа промышленни комплекс е юллаш латташ. Цу деррига хIамашна йиш хулийт гIирсеш хьоллара бода мех икка лохбе, капиталовложеней эффективность лакхъе.

Цу шинна а предприятена проект оттаяьй гIишлошъяра машиностроене Брянски проектни институто. Укхаза кхоачацаду дукхача союзни республикий заказаш. Брянски проектировщикий чертежегIа хьалъеш латт Латвера Резекненски гIишлой инструмента заводи Арменера Спитакски лифташ ю заводи.

Махачкале хьалъе лаьрхIа дукха ковшаш йола экскаватореш ярахеца завод хьалъяра проект оттае йолаесиний инженерий йокха группа.

Массехк шу хьалхагIа институто «цхьара путевна» елар Могилевски лифташ еча завода. ХIанз хьалъеш латт цун шоллагIа агIа. Цудухьа ба йоккхи проектировщикаш белорусски гIишлошкошта хьаштдолаш бола хьаьний.

Брянски гIишлошъяра машиностроене институто оттаяьча проектегIа ерригача вай йоккхача Даьхен масса маIигера хьалъеш латт предприятеш.

Д. КУЗНЕЦОВ,
ТАСС корр.

Брянск.

УКРАИНА: ДОТТАГIНИ ОПЫТАХ ПАЙДА А ЭЦАШ

Шоаьза чIоагIагIа хинний Октябрьски революце вIерагIча Одесски юртбоахама машиностроене завода тIех чIоагIа чал лоаладача цехерча вагранкий футеровка, «Йоажал йIаькъю молха» ений металлургашта Кишиневски тракторни завода специалисташа. Одесски машинашъярий комплексни бригада хьаIомаяьй доалахой толашагIа йола опыт. ДоттагIаша сина цехе юкъедихьа кхыйола кердадараш а.

Технически информаце заводской бюрона чухьа вIашагIъеллай вежарашка йолча республикашкарча шоайла кхоачарогIа йолча предприятешка хьалхалатта опыт дIа-юхо эцара дешашта йола штаб. Цо творчески цхьана къахьегаргдола комплексни бригадаш вIашагIъеча, цар балхий плане юкъеухийт технически прогрессах йола актуальни темаш. Штабе еннача путевкагIа баха бIаьш болхлойи инженераши хьежаб Минска, Ростова, Ташкента, Еревана предприятешта карагIдьынераша. Творчески командировкашка бахача хана дейза дукхагIдола технически кердадараш цу сохьате юкъехьу производствана. Цхьа шукх шера хьалхалатта технологи, прогрессивни оснасткеи приспособленеши юкъеякхарах заводо шоазткъе итт зарарга сом кхоадьд.

Шийн аргIанна, Казахстана целинни яхашта, Прибалтикера тIо болча лаьтташта, Узбекистана дуга кхашта, Молдаве комский бешамашта лаьрхIа, балха йисарла лакхе йола тракторни нохараши машинаши хьаяра дакъера одесситий опыт Iомаю тайп-тайпарча республикашкара заводе ухача бригадаша. Заводской специалисташа кийчдаьча кердадарашта лаьрхIа технически документаци дIаикхухьийт мехкарча бIаь предприятена.

Ю. МИХАЛЮК,
ТАСС корр.

Одесса.

БЕЛОРУССИ: ВIАШИ НОВКЪОСТАЛ ДАРАХ ДОАЛА БЕРКАТ

Мински камвольни комбинатерча ткачиха Епимашко Алиес станена тIара Iоаькхай уйл шера ше хьадаьча кIадай ворхI эзаргагIа метр. Иззал хIада бIаргчача шерa дийн йа совзза. ГIулакх мнитта аьлча, хьалхалаттача болхлочо хIана гIулакх дераш новосибирски машинашъяраша яхийта чIийнаш доаца станокаш я. Кердача оборудоване белгалсисарле хьалхагIа атичачулцьян ахазеш лакхагIа я. Эрсалынхе тоаьча конструкце йиш хулийт къахьеган алсам цо а боакхаш, обслуживане вова шерье. ХIанз Мински камвольни комбината кIаш дечe производстве цу тайпара 40 станок оттаяьй.

Дукхала ха хьалхагIа дене хьадоагIача чIоагIача доттагIалла хьоашал лелалайт белорусски текстильщикашка дукхача вежарашха йолча республикий машинашъяраша. Мехкарча итташ заводешна шоай оборудовани тел варна. Новосибирски чIийнаш доаца станокаша кийчъяьй Мински, Гродненски яхали дуи Барановически кIадаш дуи комбинаташ, Оршански аьлокомбинат. Динаиро кIи хеза а Пензенски завода ярадеца кIадаш ду пневматически машинаш. «Узбектекстильмаш» объединене кхоста тай долIаш йола агрегаташ.

Россе Украинан предприятешца хадданза Iомабу республике хьалъеш латтача предприятешта лаьрхIа болхлойи специалисташ. Шоай аргIанна керда оборудовани хараерзаяра мехкараша новкъостал ду Черниговa, Баку, Алитус яхача литовски города текстильщикашта.

Укх пхе шера цхьан аказаш хIаца хилан аьдна дукхагIа хургла Белоруссе хьаду кIадаш, хIаьта дарьеш — кхоза совгIа.

В. ШАНЬКОВ,
ТАСС корр.

Минск.

Дийнаьнной дуьза цо йоашаш а тIехьа сагa лор ца кхочаш цьан гIалмакхой арешы. Каракулски довкъашка мехкаьттех гази нораддаь геологашта. ШоллагIа шу да Высоковски яхача моттиге «Калмнефтегазразведка» яхача треста кIвaрга бурув деттача Каспийски конторерча лаьттан чомаш толдараша бурув толаш латта. Дукха ха йоацаш хьалдарча буровой мехкдьатта белгалонаш гучаьнай. ДIахо бурув техаш ла; шоллагIа совошшал.

СУРТА ТIА: бурувдеттача мастера И. Наурка бригада вахта дIаенной. Аьрдехьара аьтехьа: верховой болхло Л. Колесник, бурув деттача мастера помощник А. Бувадживов, бригадир И. Ниаев, дизелист В. Шабынов, бурув деттача мастера помощник А. Русов.

В. ВОНОГА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кена а теха арадьнний КПСС обкома пропагандан агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргIанара хорйтталагIа номер.

СССР хьаяь 50 шу дизара хетаьча беседашта лаьрхIача материалашта дIахо кепатоххаш а. Цу номер тIа а «Советски халкъ — наьха керда исторически общность» яха философски Iилмай кандидата Г. Голова язъяь статья. Цу темах лаьца литература а белгалдаьд.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» АРГIАНАРА НОМЕР

«Политически балха опытах» яхача рубрикана кIал а КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова статья. Цу тIа дувц хIана кхаш леладерашта юкъе районе беча агитационно-массови балхах.

«Пятилетка хьалха латтарий трибуна» яхача рубрикана кIал а Урус-Мартана района «Гойтински» совхоза хьакхIаш леладеча звенона кулгалдича Ш. Наптаева кийчъяь «Дешаца а хIарано шийгара хьоккцам гойтарца а» яха материал. Цо дувц хьажкIий лакха хьувкъам кхебара ше лоаттабеча къовсамах.

Номер тIа «Тха консультацеш» яьнна кепатехай социалистически яхь йоаржарах дола методически хьехамаши А. Ахматукаева язъяь «Къахьегама овсарле лакхъяра щекински методо фу ду» яхача темах беседа мишта ергья дувца статьяи. Номер тIа а идеологически балха хроника.

«СЕРДАЛО»

2-гIа оагI, 28 июль, 1972 шу.

Цхьан района шин колхозе

БОЛХ НИЙСА ВӀАШТӀЕХЬБАЬККХАБ

Сунженски района «Коммунизмага боьа никъ» ахьча колхоза № 3 йолу шурий-товарни ферма тӀекъаьсаш яр. Доьхангара этгара кӀезигагӀа шура йоьухкар цигта. Цудухьа массеха шера пачхьалкхенга шура йоккхара план кхоачаш ца еш хьайоагӀар фермин коллектив.

Ферма иштта тӀехьайисар ла йиъ йолаш дацар. Болх тоабера ницкъаш леха цьалар колхоза правлени, партком. Эггара хьалха ферма кулгалхой муьгъа а балийта керда специалисташ оттабир болх бе. Шийх тайпа йтача участкане доалдара-хӀарана белгтоккхам лаккбир, ненька къахьега безам боагӀаргболе гӀулакх дар.

Лоаще аьлча, производственни болх кхетамца вӀаштӀехьбаьккхар. Цул тӀехьагӀа ферма гӀулакхаш тоаделар. ХӀанз колхозе дикагӀа доархӀаш а № 3 йола ферма, пачхьалкхенга шура йоккхара план толамца кхоачашъю цо.

Ферма заведующе Курсаев Махьмуда цӀенхаштта тоабаьб болх. Эггара хьалха къахьегама дисциплина телхаелга цӀендаь дӀадаьийна. ДӀако йоддеш хана кхоачамбоацараш хургдоацаш перспективни план оттайр. Цу плана тӀа болгалдаьд болх ритмично леларе ле мел дезар. Къаьстта теркалду ферма болхлошта юкъе социалистически эхалеларе цуйна кулгалдари дешаш. Яхь леларча хинна форманаш дӀаяьккхаб, балха учет лелаю, ядьа хьалаш доаз массанена а.

Цу дерригех хьаьхинар гуш да: пачхьалкхенга шура йоккхара ах шера задание хакал шин дӀаьа хьалха кхоачашйир фермин коллективо.

ХӀара дийнахь 3230 — 3300 килограмм шура йоакх укхаза. Цох пачхьалкхенга дӀакхоачар 3110—3200 килограмм я.

Доахан цӀена леладарехи дика кхаберахи, хан-хоханьа деттарах цар дукхагӀа шура ду, цу тӀа дикка хьаьнагӀа а я из. Къаьстта дика болх барна белгалбаьнаб доаркаш Шадиева АсмаӀ, Дутева Зара, Борчашвили Зина, Астамирова Зина, кхьбараш. Шоаш леладеча доахангара шура яккхара ах шера задане 110—123 процент кхоачашъяьй цар.

Белгалбаха лоз дика болх бин бола бежа Ӏуй а. Царех ва Октябрьски револоце ордек лалар Чеботаев Александр, Сазонов Петр, Зубков Александр. Доахана кхоачам хилаел тайп-тайпара доакъар хилийтара деррига а ду цар. Моша доакъарца цхьана концентраташ тел, хьоанал йоаллэ минеральни препаратеш теха муж мелабу.

ХӀанз шурий хьоанал 3,8 процентага дӀакхоачаш я. Массаж шу хьалха хинар дагадехача боккха толам ба из.

Хьайбашта шортта доакъар тӀакхухь механизатораша Боков Амин Ичиев Суламбикен.

Доахан дика кхабар, царна мел эшар хилийтар шоай сийлалагӀдола декхар лерхӀ хьайбаш леладерашен доакъар Ӏалашлерашен. Цу деша йоагӀаш йола йовхо ю колхоза правлене, парткомо. Цудухьа толамга гӀа баьккхаб ферма коллективо.

С. КОРАБЛИНОВ.

ГӀУЛАКХАШ ЭСАЛА ЛЕЛ

Дукхача хана дена Сунженски района боахамашта юкъе хьайбай а кхийола а продукци пачхьалкхенга дукхагӀа йоккхара дакъе къалхара моттиг лелаеш хьайоагӀар «Победа» колхоз.

Бакъда, нийслуш ба юккъаиша айхьина шоай хьинар лаьгӀдеш, юаз даьчох кхоачамбеш, шоаш лаьца толамашка бола ницкъ тесса буташ бола кулгалхой. Хетаргадь цӀа «алазар» хиика хила дезаш да «Победа» колхоза кулгалхошта, специалисташта.

Пачхьалкхенга хьалхарча ах шера шурех дукхи йоккхара задани кхоачаш ца ярал соьгӀа хӀанз укх ах шера задани кхоачашъяра а дукха терко яц колхозе. Из иштта доаге къаьгга гучедоал колхоза № 1 йолча шурий ферма гӀулакхашка хьежача.

ЙоккхагӀчарех я из ферма. БархӀ эзари шовзткъех пхьийтта етт ба цига лелабеш. Сетийна я укхаза. Цхьаннахьа а хозаш яц сага гӀар, кхиметтел хьайба Ӏиеш. Шаьха ферма помещене чура хьаараьлар ведар ба а боалаш цхьа кхалсаг. Из яр доярка Оздоева Хьава. Цунца къамаьл да даьрхӀар из.

— Миштад шун гӀулакхаш, шура тӀаеттаьой? — аьнна хаттар дича юкь тӀийра оланъежар доа Хьава.

— Доакъар даларе-м шура хургйолаш дар доахан, — аьлар цо.

Цхьа группа леларя нишшаа доярка оттийай колхозе. 60 етт бар Хьавасин цхьаьккха доьрксаи лелабеш хиннар. Бакъда, хӀанз ткъаьи бийтта мара бац уж. Воажаш бруцуллезин да аьнна дукха дӀачудашинад.

Дийнахь шо мел шура йоакхаи доаркийа. Ше хьанна социалистически яхье тъинай, тӀакйа дохкарац малагӀаш да хац цуна. Сога хьаьшинадац, яхаш бехказа юол Хьава.

Ши бутт соьгӀа ха а хьайбаш помещене чу ца лоатталу. Хетаргахь цӀенаьа, сов йола хӀамаш араьха, санитарни бокъонаш дӀа ма деккара кийчъаь хила езаш ер помещенеш. Из хӀана а даьлац. Болх беш яц хоача кхо дӀаера увал транспортераш. ХӀьта хӀара рида юкхе гӀолла даьлача харпашка дааза бӀеха Ӏамаш латт. Цхьа сахьат мара дезац колхозе йолаш йолча машинаца из цу чура дӀаоза. Бакъда, из болх водаравша бе беза аьнинад доаркашка.

Са къамаьл хилар скотникашца Е. Крапилинаца, И. Блашкеца, фуражераца М. Агарковаца.

Доахана кӀезига шура талара баьвен, цар дуацачох, уж лерттӀа ца кхабар да. 116 Ӏатта бийсанка юлар яц цхьа тележка буц мара. Цунах хьап аларг а хилаш царна. Цхьалолча дехошка вӀалла хӀама ца йолаш а дут укхаза доахан.

Кхона юкхе латт делкъийна яьккха шура чуйола флягаш. Царна тӀагӀолла го боахаш хьуаз мозий гуа. Шоашта юлаш а цӀенъеш а еттагӀа йоландаь ногӀараш дӀадаьхад доаркаша флягаш тӀара. Цхьайолча флягаш тӀа шура къайлаккхха дагаяье пахашкаш тӀаехкай, хӀьта йоккхарна тӀа ужаш а яц. Кулгашца Ӏачулийга моаий дӀалоахаш йоаллэ доарка Е. Стороженко. Машинаца дӀайохьийташ йола шура йиста прибор хила еза доаркашка. Из йоацаш а. Цудухьа ба - башха йоацачча тайпара дӀакъухь из, баикаца цхьан флягa чура деха чу дӀачу - хьачу етташ йиста а йисте.

ДагадагӀац Стороженко Еленайна а шин социалистически декхар. Красни уголока дӀаяздаь хила деваш да ма аьлар Еленас, из даьча хаттара жоп а луш. КӀезига хӀиний хьа доахана луш йола шура аьлча рязьа хилвизар соиш.

— ВӀалла кхоабаш ца хилча лурйий яхар шура. Тхогара шура дукагӀа аккха яхаш дӀадех, хьайбаш леттӀа кхоаба а ца кхоабаш. ТӀакхха оьха мичара яьаргьа из?

Хьаша мо мара гуш вац ферме заведуюши Синичцов. Ӏуйрийна цкъа гу из бедолошта, хӀаьта цул тӀехьагӀа из хула моттиг хоаш бац укхаза.

Тиъаьх согӀа дохке деддешна бакан чулатт родильни отделене. Цига хьежаш хила беза хьайбай лор. Шийа участка тӀа оасар, аьь цел тӀабоалана велосипедаца дийнахь диъ сахьат доалача хила мара кхачанзар ферме лор Н. Масленников. Доахана хьакхингашка кхоачаш кхо латт цхий чу.

ХӀара доаркас дийнахь яьккха шура дӀаязье аьнна хьокхаме доска техал ферма специалисташ чуӀеча цӀагӀа. Бакъда, лакхе нидаь «Май» яха цхьа дош мара хӀама дацар цу тӀа. Цудухьа хац доаркашта шоаш доахангара мел шура йоаккх.

— ХӀанз дӀаязде дезаш да уж хьоккхамаш, — аьлар зоотехника Володченко Нинелс.

Шовзткъеи итт доарка я цу ферме къахьегаш. Цу ерригача доаркаех бархӀне мара кхоачашъяьц дӀадахача ах шера шура яьккхара план.

— ХӀанад из иштта? — хетт аз Нинелага.

— Цкъа-дале, хьайбашта рационагӀа йоагӀачул шозза кӀезигагӀа ца хӀама хинналга да, шоллагӀа-дале, доаркаша Ӏунал ца дар да, — йоах зоотехника.

Бакъда, укхаза хаттар отта.

— Малав доаркай балхага хьежа везар, цар шура мишта йоаккх, цӀено мишта лелаю, доахан мишта кхоаб ха дезар? Из де дезар ше я аьнна хеташ яц Володченко.

— Укхаза заведующи ваьаре, ниӀ хьа а йийла хьожаргдар вай доаркай социалистически декхарашка, хьежал корах дӀачухьежача а гуш да уж...

Пайдане дий уж хаьхата тӀа мара ца хилча, хӀара доаркана уж довзаш ца хилча, уж кхоачашдара къахьегаш ца хилча. Ер шу дӀадолалуш хиннача собранех тоъам баьб колхоза партнкомо.

Шин бетта яьл мара яц ферме кийчъаь сенаж, хӀаьта ерригача колхозе кийчъаьр а план 2493 тонн йолча 593 тонн мара яц. Укх дӀалахача ах шера пачхьалкхенга задане дӀачулала дезар 3030 центнер дулх долча дӀачулехнар 2820 центнери яьккха елар 8030 центнер йолча яьккхар 7592 центнер шурех мара яц.

ХӀана деррига дий, хьинар оарцагӀ а даьккха къа ца хьеге колхоза хьайбаш леладерий вӀаштӀехьдаргдац пачхьалкхенга хьайбай продукташ йоккхара план кхоачашъе.

С. ДОШХАКЛОЕВ.

ДикагӀвола механизатор

Форда тӀа талгӀеш лелаеш сайна теркаш латт ӀожаггӀаенна алата яре. Дехьа - сехьа юкъюкъе тушол Ӏах. Цӏаьхха могаштта кӀалера гӀатта йӀаргаьайла йоал лекъ.

Беркатах хьаийзамех ярено бӀарг бузабу Федор Иосиповича. Юкъаьга гӀолла кхоачача мӀолла дӀаюкъеяьлар из. Фийгаш хаьча деддена алата цаэдац бе а дежe хьокхаду механизатора. Мехала дика алат хьувзаьрах кхоачам хургбац дикача механизатора. Иштточарех ва Федор Иосипович.

ТӀом хьалена хьалларча шеранца дуьна кӀи кхачена дийнна ха дагаехар цуйна цу минута. ХӀала санна торонии яар цу хана, хьувзаьм аитта ламха бенар.

25 шу да Федор Иосиповича МагӀалбика района «Кавказ» колхозе комбайнерала болх бу. Йицлургйоацаш шиэ цӀи дикача гӀулакхоица дӀайоэнийтай цо. ХалагӀдар, сагатагӀдар дечa массарел хьалхагӀа оарцагӀвоал из. ХӀама гураха дӀадийна ца бола алат чуэшин ве из.

«СК-4» жаргагӀа йола комбайнаш муьӀарах йоагӀа, хьоккхаш кхераш алат Ӏо а дуллац. Федор Иосиповича комбайн а я царна юкъе. Ала хӀама довцаш - цӀено, дика бу болх механизатораша.

Укх шера 800 гектара тӀара алат чуэца леза цар. 12 дийнахь из болх бевь бакхиа дош дейнна механизатораша. ХӀьта цар шоай дош сийлахьо кхоьчаш а ду. Дийнахь 18 гектар мара ца елача 30 гектара тӀера алат хьекха ласарах Ӏодула хӀара механизатора. ХӀьта Козловский Федор Иосиповича цкъаза кхы а дукхагӀа хьокх из.

СУРТА ТӀА: МагӀалбика района «Кавказ» колхоза дикагӀвола механизатор Ф. И. Козловский.

В. ТОРШХОЕВА
йоаста сурт.

ЧЕРСИЯ-БАЛКХАРОЙ АССР. Республике хьалхаьлттача боахаме — Майски районерча «Ленина» ахача колхозе укх тӀеххьарча дий - пхе шера шозза хӀана кхинидац аьнна дукхагӀа хиннад доахан, хьакхарч, кхо тӀара оалхазараш. Дикка лаккъаийнай хьайбай продуктивность: цу юкъа хӀара кхоабача Ӏатта доархӀаш доаьнка шура 450 килограмм дукхагӀа хинай.

СУРТА ТӀА: ахкаи даьгӀенашка дажа дита колхоза Ӏуь.

Р. ДИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКДАЬТТА ДОАГӀА

6 июль, графикал кхо дии кхо бийсе хьалха, «Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цехерча мастера Суходолов Василий Петровича бригада эксплуатаце дӀаеннай Карабулакски майдан тӀара № 133 йола скважина. Пхе шера соьгӀа пайда ийцаб цу скважинах мехкдаьтта тӀовнашкара давлени хьаллоаттавара мела кӀалхарча гӀомара тӀовнашке тӀехьарa, тӀа ца а беш хий чуххийтар духьа.

Скважина забойна юкъера мехкдаьтта юкадаьнна а тӀовнашкара кӀезигдаларца а дувзадена НГДУ служба ерригача материалашта бокъонца анализ а я № 133 йолча скважинах тӀарча мела эксплуатаци яр санна к лоархӀаш пайда эна лаьрдӀар. Лакхе ӀИллача объектана скважине юха тӀайигара боли тӀабиддаб В. П. Суходолова бригадина, хӀаьта йоакха йоацача цу коллективо задани толаме кхоачаш а яьй. 6 июле социалистически яьа итогаш яра хетаеьча цу бригада собране хилар ер мугӀараш яздеш вола автор а. Собрани яьр бригада парторг Мощенко Василий вар. Мастера В. П. Суходолова отчетни хоам баьчул тӀехьагӀа къамаьлаш дир дикагӀболча бурувдеттараша цеха сийлен Доска тӀа ваьккхача Кипятков Владимира- Кинцов Виктора. Бурвой оборудоване тӀехдика хьажарца бригада вӀаштӀехьдаьккхал дӀахьа яхуьа, гарантийна за чакхъяларах транспортни контора беланса тӀара дӀаяккха лаьрдӀа хинна А-50 яха установка НГДУ вокисе ер шу чакхдаллаца болх булургболаш лоархӀилга. Укх шера 4 ремонт яь аьнай бригада, хӀаьта шу чакхдаледьа шийн социалистически декхараш кхоачаш а дулургда — планал соьгӀа 1 скважина — дӀалургьа эксплуатаци. Цу бригаде вӀаштӀехьдаьккхад лоабета маркхалах цӀаькха юха пайда эцилга. Масела, № 133 йола скважина харaерзаьчул тӀехьагӀа лоабета маркхал ловккхарча бригадина № 2 йолча Карабулака скважине дӀабеннаб.

Иза болча цементировочна шинe агрегата нозмъосталца 7 тонн кислота тӀодаха чу а детта солени кислотан обработка яьчул тӀехьагӀа денна бийсанна 80 тонн соьгӀа мехкдаьтта а луш лаккерча мела юкъера кӀеж етта йоалаар № 133 йола скважина. Цу скважинера газ массаз хулчул дукхагӀа а — мехкдаьтта 1 тоннана лоархӀаш 200—250 кубометрана меттел 500 кубометр. Цух маӀан малагӀа да аьлча, 2—3 шу хьалхагӀа «газови кийна» зола хиннай укхаза, хӀаьта из «кий» хӀанз дӀаммгьала йолаеннай.

ДагадоххарагӀа белгалдаккха доагӀа, тха вехо июньски план толаме кхоачашбаьр цӀаар: 4 скважина ремонт яьй, церех шиннахьа — Аьалдерча № 74 йолча мастера Х. С. Аушевей Аьлхерча № 54 йолча мастера В. И. Баевей скважинашка — ликвидационни белхаш чакх а даьла, уж шакне скважина ханал хьалха дӀаеннай. ХӀаьта Зачанкулерча № 66 йолча № 133 йолчен воих шин скважине 1-ча объектера балхаш ниле йистедаьннад, цхьабакъда шоле а дӀадо балхаш лу укхаза кхьне, П капремонта планегӀа. 1972 шера 26 июне № 74 йолча Аьалкерча скважине насосно - компрессорни турбаш хьайовхача хене колоннана юккъерча шин турбаш йоалав муфта йоалалла аьтгӀе хиннай. Бурувдеттарий гӀончий Алиев Владимир, Чапурин Владимир, Осканов Суламбик хӀаниана дика сахкушшеи шоай гӀулакх кхетамца кхоачашдеш хилар балхех долаш хилара къиннар — скважине чулгачара аьлар турбаш. Цу кхьанна а скважинашта капитальни ремонт еча цеха начальника нов. А. И. Войтова приказагӀа баркал кхийкаьад. Белгалдаккха деза, эсаре хахале цу ниехо болх беш хинна Осканов Суламбик хӀанз хигара цӀавенучул тӀехьагӀа, юха а бригаде дикагӀвола болхло а вокхаш болх беш хилар.

В. ВОЛОДИН,
«Сунжанефть» НГДУ вокхагӀвола геолог.

ШИЙ БАЛХАХ КА ЙОАЛАШ

...ХӀара дена В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе йоагӀа дӀатӀахьежача кхы белгалъяьнна хӀама драцаш йола кхалсаг Таисия Степановна Горбунова — завода ветеран. ХӀанз из завода йоккхагӀйола сменни инженер-диспетчер я. Мехкдаьтта проводий технологически системий санна, иштта коммуникацей а йоллагӀча участко вари хилча сихха решени тӀаэца хоаш хила веза диспетчер.

Бокъонца шоаш ма дарра цу тайпара гӀулакхаш доахкаш я инженер-диспетчер коммунист Таисия Степановна Горбунова.

...Бирса дар дӀадаха Ӏа. Шалла кӀоагӀа иттаар. КӀоаргга гӀор яьар даьттах. Дукха кӀоаргга йоацаш даьттах йоакха турбопроводаш гӀораьяр; цих ша а бьь леллар турбаш. Гьнерча участкашка турбопроводий коммуникацеш малагӀча хьа тӀа я хьожаш дийнахь а бус а ха тӀа латт технически надзора дежурни служба, бедала пирни операторашa, противопожарни служба, газоспасательни служба.

Эггара хьалхагӀа цу службашта гучайоал мехкдаьтта дьауха турбеш, бензинопроводаш, водопроводаш ила моттигаш, цу хьакъехьа сихха хоам бу завода диспетчерски службага. Шийй кхетам, кадийл, бекъахьара, технически ниййса решени тӀаэца шийна ловзаге иштача, цу минуте хьаьлонна деза диспетчеро...

...Дежурство шийй сменшицага Мария Ивановна Волчковага дӀаяла кийчлуш яр Таисия Степановна. Ӏак шийла беттала бийса яр. Сахьата тӀи хьежар Таисия Степановна: Волчкова хьакхаьча хила езаш яр.

ЦӀаьхха гургал техар телефоно. Таисия Степановнас хьалъийцар трубка.

— Инженер - диспетчер Горбунова ладугӀаш я!

Мария Ивановна Волчкова яр телефон йийттар.

— Цамогаш хиннай со, Таисия Степановна! Шовхал, температура я соца, бехк ма баккхалахь...

— ХӀама дергдац, Мария Ивановна, — сагедеш, сих ца луш йоахар Таисия Степановнас шийй сменшицега. — хьона моршал хилла, сагот ма де, долла хӀама вӀаштӀехьа хургда! — Трубка ӀотӀайиллар Таисия Ивановнас, ручка хьа а йийна дежурни журнала тӀа дӀаяздир: «Дежурство дӀахо хьу аз. Т. С. Горбунова».

ДӀахо шийй вахто Ӏийнача хана Таисия Степановнина дагадехар цӀагӀарчар шийй саготде тарлуш хилар. «Маьрага телефон техачи бакъахьа я, — йоахар цо шийй дагахь, — саготдеш, са хиллалца Ӏо ца аужаш ваьӀарг ма вий ер м...».

Цигача хьы а ше бер дикка, хьона хийна ха а дагаехар Таисия Степановнина. Хала хиннай цун бера хь. Ялх бер хиинад цар даьи ваьнеи. Да — Степан Ильич — Ӏаьржа болхло хиннав, нана — Харитина Ивановна — цӀагӀа йоаяла ден, бераш кхедеш хиннай.

— Е лергаа, е берех цах боргба! — каст-каьста оалар Степан Ильича шийн хьинарахи кхоаннах бӀубенна ер хиларахи темаш еш болча ловлахошка. — ХӀанз сихи дӀайода ха, цунца гӀа бакха беза, деша деза, ца дерие, хьоватта, гаьнна тӀехье а ваьса, теккаш лели везарг ма ва!

Берий безам дешара, знанешта тӀаберзабора Степан Ильича, цар мишта деш хьежа каст-каста вохоле водар. Цудухьа, шоаш тергалдергӀа хоаш долча берана дикка дашар. ВоккхагӀвоача воьас Николаи школа йистеьнахар. «Дикен» тӀехдикен отметкаш тӀа а йолйи аттестат дар бе доаллаш.

Итт класс даьа ваккхаьалар Таис я.

— ХӀанз доерзаме йоӀ, гӀоа хьо завода балха! — аьлар Степан Ильича. — Хьай кулгацна къахьегал Ӏа, завода вахар доаза, тахка Ӏа цкъа, ингара дӀахо институте деша я йиш хургья.

Иштта, - Грозненски крекинг-заводе № 13-14, 11-12 йола технологически установкаш хьаьечa хьавийсбенна болх бе балав ахар Тая.

БӀаьрчаче дийнахь вацценнаш тӀа а схкаш кириниш, гӀуш кхуьлар йоӀо, эша еттхал, арааха тӀаэхьай, хӀаьта сараххьа белхара чуеча, дӀайхача хан декхар яккхаш даьнна йийцдаеха кулгаш.

— Миштад гӀулакх, — оалар Степан Ильича вела а къежаш. — Хало я йоӀ сона? ХӀанз дергдац, къахьегамо мӀелгаш ингж доале я, дега атто лу, къонду из. ХӀаьта цӀанача дегоз кӀиз болча кулгашца тӀехьагӀа вида цкъа яла аттагӀа хулийтаргда...

...Цул тӀехьагӀа шу дахнача гӀолла Грозненски мехкдаьтта институте деша йода Тая. ДӀаколадаьар студенчески хана, цхьа бакъда романтически — башха дезаз ваьар.

ХьагӀаьттар 1941 шу. Цкъа, 22 июне, дийнахь 12 сахьт даьнача хана институтера чуйоагӀаш, автобусие сацача мотта, радиос вайхьайнадеш дезар Таиа: ТӀом! ХӀьта еддаш ер чуиххьаьча, новеш вена да воллар уккан боккхагӀвола вожарий. Нинлайн Виктор гаьнарча цхьаьцa бена нийсаш. Шоай муцъагӀа фронте болхаш бар вежарий.

—Марша Ӏалда шо, йижарий! — аьлар вежараша Таяга шун дӀацагӀйолча йижарашпен. Тхога хьежи шо, котало я хьихха доагӀаргда шоана тхо!

ТӀома шерашка хала яр даьш цӀагӀача Таяна. Халача лаьрах да 1943 шера велар, нана нотта каст-каста цамогаш хулар, хӀаьта Тая кхоайора дийнахь заводе балх бе а сафрийна институте деша я, цӀагӀа эцар де я.

...ДӀаэздар шераш. Германецара тӀом чакхбьелар. ДӀадолаелар маьрша вахар.

Грозненски мехкдаьтта институт йистеьнахаь Таисия Степанова Горбунова шийна хьалхагӀа а лама йоаэаш йолча Грозненски крекинг-завода балха хьежайир. Тайп-тайпарча участкашка инженерала болх бена яр из. Иштта, 1960 шера дена, укх шийтта шера, завода йоккхагӀйолча сменни инженерала — диспетчерала болх беш хьайоагӀа Таисия Степановна Горбунова.

...Цу Ӏаи нийлача бийсанна дала хӀама дагадехар Таисия Степановнана. ТӀаккха шо а дукха ха ялаьньа уизар воаккх турга тохар телефоно. Мехкдаьтта провод кӀекхай яхаш хоам бора.

— Сов чехка дӀакъовла кӀелладинга, — товарно-бедала даьгӀарча дежурни операторашта кочамаш едар Таисия Степановнас, — чу хьа ма уйш, запасной турбопровода чу лостаде мехкдаьтта!

Дукха ха йхалеца ца ирга даьхача моттаге ремонтно-аварийни бригада яхийтар завода дежурни диспетчеро.

— Инга моттигаш нийслу тхо балха тӀа, — йоах завода вокхагӀволча диспетчера Геннадий Сагиталович Санкъиеща. — Цу тайпара чоалхане хьалаш тӀакхоачаш хана массана а тӀехдика лоархӀа а еш, кӀоло а лоархӀаш Таисия Степановна Горбунова. Тха диспетчерски гӀулакха тӀа цӀакха а гӀалат хила йиш яц.

— Таисия Степановна, вайна задел долаш, йоллагӀвоа а воккхагӀа стал де кийча йолаш кхалсаг я — аьнищ дуьц цунах Геннадий Сагителовича. — Из кхетам болаш инженер я. Дика йовз цунна завод, коммуникацей бертига чоалхане боахам. Таисия Степановна ше а сайна сатем боацаш ба цун болх. Технологически установкашта хиддаза бедал толийта, цу ликалга хьожа, шоай хаинахьа ремонвшаралпаралхаш анализаш хаьийе (уж шоаш бол-болчара лабораторкаша ийю) на эзий цун установкаша балха режим нийсе лостар духьа. Из долла хӀама завода диспетчерски службагӀа кураматагӀа а кулгамна а деш да.

Таисия Степановна Горбунован ише смене болз беш йолча Галина Михайловна Попевас уш тайнара дуйц цун балхах;

— Таисия Степановна чӀоагӀа Ӏовирза, къахьегам дукхабезаш кхалсаг, тӀехдика инженер я. Цунна болх дика бубалараи соьгӀа, хьайна дагадоаллачоа, Ӏайна сагатдечоа дагаяла а йиш е хьога, хӀаьта Таисия Степановнана массана а нораоагӀа хьа дог хьестаргдола, сатедергдола дош, хӀаьта эшаш моттиг нийсьалча гӀулакхаца новкъостал а дерга. Кастта пенсе яха кийчлуш я Таисия Степановна, Ӏаьаьчата чӀоагӀа хулахет тхона цу башха-дикача кхалсагаццара тхай къаста дезала дагадехача.

Коммунист Горбунова чӀоагӀа дика меигиа диспетчера Николай Алексеевич Витенкос а.

— Атто гӀулакх дац къаьна белха боахама новкъостацна юкъа шийй сий дехкхар. ХӀаьта, цӀагӀа санна цар сий деш ва вале, белгала дика болхло, новкъост хуй сагаз.

А. СИДОРЕНКО.

КОЛХОЗА НИЗАШ ОАРЦАГӀДАЬХАД

КПСС XXIV съезда решенешца белгалъяьй вай Даьлен экономически кхиа айбара керда йоккхий масштабаш. Ерригача советски кхалкъа цхьана шоай къахьегамца уж решенеш кхоачашъю Наурски района колхозхоша.

Ленина цӀерагӀча, «Россия», «Красное знамя» яхача колхоший колхозхоша дикка кхайъийтад 8-ча пятилетке, Юртбоахама продукце керттера тайпаш кхадахкарен доххарен планаш тӀехкхоачашъяьй.

Укх пятилетка шерашка юртбоахама продукци яккхара шера юкъера темп дӀанача пятилеткаца нийсйеча 10—30 процент лаккхъенна, цу даькъе тха даьккхара 10, алат даьккхара — 14, шура яккхара — 20, дулх даьккхара—26, фуаш гулдара — 30 процент.

Даьтта лалдара гӀулакх дагӀадоаладара даькъа керттера проблема йолаш дус алат дукхагӀа доаккхилга. ДукхагӀа доаккхаш дола деррига а хӀана дац аьнна дола алат хьувкъаь лаккхбара чотах даккха лерхӀ. 1975 шера района колхозашка юкъера лаьрхӀача из хьувкъаь хӀара гектара тӀара 22,3 центнерага кхоачаш лаккбала белаш ба мехка юкъера лаьрхӀача 17,8 центнер мара ца хулча метта.

Из декхар кхоачашдара йоккхий резерваш я боахамашка, цудухьа уж хьагучаккей оарцагӀдаьхаш еза.

ЛаьрхӀача тайпара хьувкъаьм лаккбаран алат даккхаран алатий кхашка пятилетка тӀеххьарча шера пайда эца лаьрхӀад 2070 тоннал (условни единица) кӀезигагӀа йоацача минеральни удобренеш, хӀаьта 8-ча пятилетка тӀеххьарча шера цу кхашка тессар 1599 тонн (усл. ед.) мара яцар. ДукхагӀа хургья алатий кхашка товсаргйола органически удобренеш а, 1975 шера 2800 тонн органически удобренеш товса лаьрхӀад 1970 шера тайсача 1700 тоннана меттел. Минеральни удобренех 60 процент алата культурашта тохаргъа. Ерригача минеральни удобренех 41 процент хий деххача лаьтташка товса лаьрхӀад.

Тха района колхозаш кертерча даькъе хьайбай продукташ — тха, фуаш, шура, дулх — яха специализаци еш хиларах боккхача доархӀача да хьайбашта доакъарий чӀоагӀа база сихагӀа хьаяр. Цкъа дӀайийча дукхача шерашка тӀаюалла баьццаш хий деккача лаьтташка дукхагӀа дӀадахар чотах дукхагӀа яккха лаьрхӀед йол, силос, баьцай хьоар.

Производстве хьалдалатта технологи юкъе а кхуьлаш доакъарш кийчдара тешаш лаккхъеннай, 1970 шера 27414 тонн мара ца кийчъаь хинна силос 68500 тонн кийчъе лерхӀ, йоли сенажи 12670 тоннена меттел 22300 тонн, цу даькъе сенаж 8600 тонн (1970 шера из вӀалла хийч а ьыцар), баьцай хьоар 1000 тонн, 1970 шера кийчдаь хиннача 300 тоннана меттел.

Хьайбай продукташ дукхагӀа яха лерхӀ цар продуктивность лаккхъяра, хьайбай фу дӀако тоадара чотах, цу цхьан хана доахангаш хьагӀарча оалхазарийн деррига тайпаш деба а деш.

Де дезаш дукха хӀамаш да хӀара колхозе хьайбаш леладеча фермашта комплексни механизаци яра производствашта пайдаланигӀча тайпара моттигашка дӀахийсъяраи специализаци яраи, кхалифицированни кадраш кийчъяра.

Района колхозаща из болх дӀабоалабаьб йӀаьхтача перспективана организационо - боахама планаш а оттаь.

Хьайбай продуктех керттера тайпа хиларах тарра тхо дукхагӀа даха лаьрхӀад жа добадара чотах сениа, иштта цар продуктивность лаккхъяра наьхъаца а. Балхаш чакхдаха лаьрхӀад лаьгӀенаш тоаяра а.

ЛаьрхӀача тайпара продукташ дукхагӀа йоаллилга Ӏалашдара укх пятилетке эца лаьрхӀад 190 трактор, 30 алаташ чуэца комбайн, 40 силос хьокха комбайн, 175 мухь кхухьа автомобиль, дукха кхы тайпа юртбоахама техника, станокаш, оборудоваш.

1974—1975 шерий плана тӀа оттадаьд капитальни вломенешши капитальни ремонтаген дӀадахийта колхозаша 3 миллиони 270 эзар сом хьожадалга, цу даькъе йӀаьхкина хаара луш дола кредиташ 642 эзар сом. Здането хьалола гӀирсази хьалдарга дӀадахийта лаьрхӀад 1 миллион 865 эзар сом.

1971—1975 шерашка бола ба йолайолийтаргьа 2900 бежана, 6280 хьакхийна, 2420 устагӀанна лаьрхӀа помещенеш, 1900 тонн минеральни удобренеш чуловттаю склад, кхийола производственни помещенеш, 2250 квадратни метр чуӀе моттиг йола цӀенош, 620 бера деша моттиг йола школа, 600 моттиг йола клуб, 240 моттиг йола берий учреждениеш, кхийола объекташ.

Хьайбай продукташ кийчъяра йоккхий планаш еккай боахамашта 9-ча йятилетка. Цхьабакъда тха районерча колхозхоша, керда резерваш а лехаш, 9-ча пятилетка хьалхарча шера толаме кхоачашъяьй хьайбай продукце керттера тайпаш доккхара планови заданеш. 6515 центнер дехкад тха, планагӀа лаьрхӀача 6000 центнера меттел, шура — 34400 центнера меттел, 40977 центнер, дулх — 19100 центнера меттел, 19288 центнер, фуаш —1620 эзарна меттел, 1675 эзар, алат — 40700 тоннаша меттел, 53383 центнер, планал соьгӀа, оьна заданеш а тӀехьа лаьрхӀача. Тха даьккхара план 4612 центнер йолча метте даьккхар 5263 центнер дал кхоачашъяьй алат даьккхара хьаиаш. ПланагӀа 18447 тонн даьккха дезаш хинна из 24578 тонн даьккхад, шура — планагӀа лаьрхӀача 43472 центнера меттел, 45940 центнер.

1970 шера, 9-ча пятилетка шоллагӀча шера хьалхара ах шу чакхдаьлад. Тха района колхозаша кхоачашъяьй чӀоагӀа ийлаш а хланол соьгӀа хьайбай керттера продукташ, — дулх, тха, шура, фуаш доххара заданеш.

Колхозаш дика толамаш дахь йоалелар КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хинначул тӀехьагӀа, лаккхьелар юрташкарча къахьегамхой творчески инициатива. Хозрасчето кӀезига аьттув баьккхабац алета боахам метел, производства кхыдола двохьош а айдара. Цо специалисташка уйла яйтар ахчех материальни дӀадахийтара, пар безам тӀабахийтар продукци дукхагӀа яккхара. Колхозий коллективаша шоай декхар лоархӀ удобренеш хӀара тоннах, хӀара машинах, дӀадохийтача хӀара сомах даьсайна, гӀойна йолча тайпара пайда эцарах, КПСС XXIV съезда белгалъяь йоккхий планаш кхоачашъелга Ӏалашдарах.

М. САБЛИНА,
Наурски райисполкома юрта боахама управлене йоккхагӀа йола экономист.

КОЛЛЕКТИВА ТОЛАМ

Грозненски хладокомбинате мороженни республике а цул доазонал араьха а бахача ииз чӀоагӀа хоаттащ я. Чам болаш хет из Краснодарски крае бахача наха а. Из укхаза массана а йовзаш ду.

Из шера продукт хӀара дийна ткъе тонн гергга арайц цаха коллективо.

Предприяте итогаш яьй коллективо ялх бетта баьча балха. Хладокомбината болхлой гӀадбуташ я уж. Ах шера планал соьгӀа яхо бӀаь эзар сома маьха продукци ехкай. Ах шера задалел соьгӀа тӀеддккача мороженне йийтта тонн яхьийтей потребителашта. Мороженни ечa цеха новатораша шоаш ремпт а оттаь, керда тайпа мороженни арахеца йолаяьй. Из я «Акхара», Ӏехьача сомах яьккха, тӀагӀолла шоколадни чкъор а доаллаш йола «Морозко» яха мороженни.

СССР кхолла Нохч-ГӀалгӀайчоь автономен 50 шу дазара юбилейна баха боагӀача тайпара ницкъаьаха дагахь доккхагӀдола декхараш тӀейийцад болхлоша гӀулакхеро цахеп: ерригa продукци арахецара шера план хакал итт ди хьалха кхоачашъе.

Ялье хьалхаэтт чаьаргий доагьадеча цеха къахьегамхой. Цига я предприяте карара дарал Цӏе байрак. ДикагӀбола болхлошта юкъе цӀераш йоах укхаза кулинарни холодильни отделеней болхлой Слопова Анастасий, Мешталер Нинай, Ахаева Зайнапа, Ибакова Сабибана, обжаршица Королева Аннай, кхычар.

Я. БУБНЕНКО.

КЕРДАДАРАШ

СОВГІАТ—ДЕШАРХОЧОА

Укх деношка Белоруссин ССР столице Минске чакхъьлнеай В. И. Ленина цІерагІа пионерски организаци віашагІъелла 50 шу дизара хетарь хилла кагийча нахъе шоллагІа Ерригсоюзни филателистически выставка. Выставке дакъа лоцназ хиннарашта юкъе толам баккха атта ца хиннарг ха йина я цу лоархІам болча гІулакха юкъе хиннараш геттара дукха хиларах. Выставке юкъе бахха лоцан ений заявка 552 яр. ХІъьта шу мел болча кагийча нахъа коллекцею хьокха оттаяра кийчъе йийзар 1680 стенд. Цу коллекцешта юкъара почтови маркаш, маркировани художественни конверташ, кхыйола филателистически экспонаташ — ерригаш а кхо бІаь эзар единица.

Нохч - ГІалгІай республикин филателистически общество а дакъар шу выставке дакъа. № 56 йолча юкъерча школа дешархочо Красников Андрей кийчъь коллекци хьожайир выставке дакъа лаца. Цуй коллекци хетарь яр талант йолча эрсий художникий художественни тІехьалени. Андрей гулъьир советски довзанел дехьарчен механики арайийна эрсий живописна дихагІдола сурташ тІа долаш маркаш. Уйла кІоарга тІаьххийта кийчъьа коллекцени юкъеяхача маркаш тІара шерра йовза йиш яр эрсий художникий Репина, Перова, Крамской, кхыча художникий творчество.

Выставке дакъа лицара кержача экспозицена юкъейхар Красников Андрей коллекци.

Выставка чакхйоалаш гуш дар Нохч - ГІалгІайчерча дешархочун коллекци дикагІчарех цилар. Цунна хьожийир Белоруссе комсомола ЦК сийлен диплома «В. И. Ленина цІерагІча пионерски организаце 50 шу» яха медали.

Вай тешаш да дІахо йодача ялла филателии эвраншта юкъе Андрей массаза белгалхургхиларах.

М. РАШИДОВ.

ГІИШЛОНХОЙ КИЙЧБУ

«Чечингсельстрой» трестерча дешара пункте хІара шера бІаьш къона специалисташ - гІишлонхой кийчбу, дукхачар шоай квалификаци лаккхъю. Къаьстта дика лел яз гІулакх пятилетка шоллагІча шера. Укх шера планагІа шу дешара пункте ерригa кийчъе дезар 360 къона специалист волча, хІанзалехьа кийчваьр 212 гІишлонхо ва. Царна юкъе ба штукатуриш - маляраш, каменщикаш, бетонщикаш, кхыбараш. Уж вай республика районашка гІишлош йоалеча хъахьегаш ба.

Дика лел дешара пункте гІишлонхой квалификаци лаккхьялга а. Ер шу чакхдалалехьа шоай балха квалификаци лакхъе езаш хиннача тайп - тайпарча профессегІа болча 480 гІишлонхочох 260 саго лакхъьий балха говзал. Царна юкъе да 47 каменщик, 32 бетонщик, 36 плотник, 32 штукатур кхыбараш.

Керда гІишлонхой кийчбара гІулакх е цар квалификаци лакхъялга къаьстта дика лел Назрановски ПМК-432. Цигарча прорабаша ш. Гойгова, Евлоева, кхерамзлен техника инженера нов. Оздоева укх шера кийчваьи 22 гІишлонхо, царех атт гІалгІай кхалсаг я. ХІара сменагІа нормаш 115—120 процент кхочашъеш хьинаре къахьегаш ба укх шера кийчбаь штукатурий ш. Майсигова, Бицмурзиева, Козиева, кхыбараш.

Иштта дика шаштІехьбамдхаб къона специалистий кийчбара болх № 101 йолча дІа-юха делача механизировании колонна прораба ном. Матреноиа. Цо хІанзлехьа кийчваьа 10 совгІа гІишлонхо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Хоаеча моттиге — Малг лоаи йисте ула МагІалбина мехкдаьттаной бераштa яь «Нефтяник» яха пионерски лагерь. Республика дукхача моттигашкарча къахьегамхой бераш а да цига салоІаш. Аьнне каникулех салаІа бахача дешархоашта ерригa хьалхе да лагере.

СУРТА ТІА: «Нефтяник» яхача лагерера пионерий сбор.

Б. ТОРШХОЕВА сурт.

ХІАРАНЕНА ХА ДЕЗА

ТХА КОНСУЛЬТАЦИ

Газет дешараша дукха-дукхаза кхузьийт тхога цхьацца шоашта хьир доаш дІаьа хІаьаш хетташ. Царех да граждаш шой доалахьара чуІе цІенош де лаьттанаш участкаш, квартираш шоашта тел, иштта квартирашка бахача нахьа бокъонаш декхараш санах латт газетага гІолла шоашта довзийтар дехаш яздаь письмош. Цу дешашта хетадаь дуац Нохч-ГІалгІай АССР юстице министерства вокхагІволча консультанта ном. Гуцаева.

ЦІЕНОШ ДЕ УЧАСТКАШ ЯДАРАХ

СССР конституце яххача тайпара лаьтта панчахьалкхен доалахьа да, хІаьта из духхьала леладе мара дІалуш а дац. Шоай доалахьара цІенош дара а беш лаьрдІа а граждаша лаьттан участкаш лу моттигерча къахьегамхой депутатий исполкомо решенегІа, хоадаьь ха а йоацаш. Духхьала цу шийна дІавиначча гІулекха из лелае бокъо е а декхарийла а на граждашиш.

Йохкар-эцар, иштта каралоанама, васкета, совгІата, аренда дІадалар ший мукъагІа хуцар, кхыдараш санна дола лаьтта пачхахьалкхен доалахьа хилара бокъо телхаю гІулакхаш участкашка лелалар хирцахьи лоархІаш да.

ЦІенош де луча участка бокъо кхаа-зІамигал укх боармагІа хилла деза области, города, района исполкомий Советий решенегІа: городашка кхобІаьнегара алхбІаьнега, городе ца хилча воркІбІаьнега эзар шибІаь квадратий метрага кхачаш.

Колхоза лаьттагІа участкаш тел юрта бахача болллоашта, гІулакхерча наха, специалисташта, иштта инвалидашта, пенсионерашта колхоза юкъарча собране решенегІа. ТІехьагІа района Совета исполкомо чІоагІъяь хила я еза из.

Городашка, города типагІа йолча районашка, поселкашка чуІе цІенош де участкаш лу городий, районий къахьегамхой депутатий Советий исполкомаша.

Администраце е профсоюзни организаце декара коммунальни боахами болхлочо кулг яздаь йола цун вахара хьалага хьажира кийча йолаш заявлени яла еза гражданаша къахьегамхой депутатий моттигерча Совета исполкомага. Нагахьа санна участок граждашна лургйолаш гІулакх хуле исполкомо решени ю.

Цу решенегІа города керттерча архитектора е района архитектора а акт оттаяь дІалу участок. Из акти исполкома решени хилча, 10 ди далалехьа коммунальни органаш декхарийла я цІенош де йилла ха йоацаш леладе лаьтта дІадалара цІенош лечуна логовор оттаде.

Договора тІа белгалъю лаьтта леладара йола цун бокъо, хоадам боллаш къоастаю участок дІадалара условеш. цІенош дечов дІайовзийт ший бокъонаш декхарш, хІаьта уж толхадича бергбоjя бехк а.

«КАРТИРАШКА БАХАРИЙ БОКЪОНАШИ ДЕКХАРАШИ»

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советий цІенош чубаха нахага дІадалара, хьалхе чІоагІдаь типови договор ларде а лувнаш, хІара квартире бахача дезаца цІеной управлене договор оттаду. Цу договорага хьежжа квартирашка бахараш декхарийла ба:

1. Договора тІа белгалдаьккхача тайпара лелае еза шийга чубахача дІаенна квартира;

2. Кхомбеш йоагас еза электроэнерги, газ, хий.

3. Квартираш а иштта доалехоаша юкъара кухнеш, кхыйола моттигаш цІенех достам болаш лелае еза;

4. Газ, хий Іоухаш е иштта кхыдола кхоачамбоацараш квартире нийсделча геттара сиха уж дІадохара оарцагІа бовла а, нагахьа санна хайта дезаш хуле из, цІеной управленега дІахайта а декхар да;

5. Пишкаш, газа, электрически илитташ йоагаш цІенлара кхерамзлен правило дІадоакараш кхоачашде деза, кара хьаьь прихохранительни пробкаш уттае бокъо яц;

6. ЦІеной управленей болхлой иштта цІеной общественни комитетий вакалаши цхьаккха духхьале йоацаш цІенош технически а санитарни а мишта хьажара чубита декхарийла ба квартирашка бахараш;

8. Шоаш чубахача цІеношта шоай хотагІа текущи ремонт е декхарийла ба;

9. Квартира, цІа, цар оборудовани ший бекхагІа толхаь хинна йе юхаметтаоттаде декхарийла ба квартире баха нах.

Квартирашка бахарий бокъо яц:

1. Совлениа хІамаш дІа а утташ болконеш, чу-ара воале гогде.

2. Фо бІеддеш йола хІамаш, кхыйола хІамаш квартирашка лоаттае;

3. Квартире цІенош толхадеш е чубахача наха вошкъарле ш дола балхаш де;

4. ЦІеной управленегара бокъо йоацаш радиой телевизорей антенна оттае.

Квартирашка бахарий бокъо я: ЦІеной управленегара бокъо а йолаш квартире ханна баха нах чубата. Нагахьа санна уж чубаьккхарагІа законагІа хІара сага йоагІа моттиг кІезиг ца лой. 2. Ше чубаха квартира кхычуна хуьйца.

МОТТИГЕРЧА СОВЕТИЙ КВАРТИРАШ ЧУБАХА ДІАЙЛАРА ПОРЯДОК.

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советий доалахьара квартираш наха чубаха моттигерча Советий исполнительни комитеташа дІател общественни организацей вакалаша дакъа а лоацаш.

Кхоачам хилла квартираш хилара гІулакх шийн мехка хІана диззза кхоачашдаь даьнна ца хилагІа моттигерча Советий исполкомаша уж эшача наьха учет лехаш.

Квартира эзаш волчо ший чуІе моттиг да хилара справкаш пхьана исполкоме заявлени лунагахьа санна хилй эзаш хуле лорашкара, санэпидстанцера, технически инвентаризаце бюрора кхычахьара справкаш а болаш.

Цу заявленешка бокъонца хьежа а хьеже исполкома квартира кларагІа йола предложени кийчъю уж дешаш къестадеча комиссеша.

Учете дІаязбаьча нахагІа карарча шера квартираш лургъяраш хьайбеста я беш керда списокаш оттаю. Квартира эзаш бараш учете дІаяттача ханага, вахар хьалага, беча балхага хьожаш оттаю уж списокаш.

Цул совгІа квартира дІалу хІаьхоаччаш юха а хІара очередагІа латтачун вахара хьалага а хьеже комиссе предложени енначул тІехьагІа мара квартира дІалара решени яц моттигерча Совета исполкомо. Цу тайпара нах учете дІаоттабеш а квартираш дІалуш а дІаз дакъа лоац общественни организацеша.

Пачхахьалкхено хоадаьча 9 квадратни метрала совгІа йоацаш юкъерча боарамагІа хила еза дІалуш йола квартира. Духхьала къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомо еннача ордерагІа мара квартира хьа а лаьна наха бокъо яц цхьана а граждашна. Исполкомо тІадалларагІа ордераш дІа а луш нах чубокайт цІеной управлене е коммунальни боахама отдела.

Р. ГУЦИЕВ,

Нохч-ГІалгІай АССР юстице министерства вокхагІволча консультант.

ИНЖЕНЕРАШ ХИЛАР ЦАРЕХ

Дукха ха йоацаш 900 саго Грозненски мехкдаьтта институт хьийна бахьна дипломаш хьайир.

Царна юкъе ба механикаш, гІишлонхьераш, промысловикаш, технологаш, кхыча специальностегІа бола инженераш.

Къаьстта белгалбаха беза цІе дипломаш йина Симонаш, Галлер, Горкович, Курунов, Азова кхыбараш. 13 саго ийзар уж тайпа дипломаш.

РСФСР, Казахстана, Узбекистана, кхыча республикий мехкаьтта довлчаш моттигашкарча предприятешка, организацешка шоай балх дІабалдбергба къонача инженераша.

Б. ШАКРИЕВ.

Никъ дика хилар

Укх деношка г. Черкесскера цІакхаьчар вай республика ший волеемагІа кІалтохаргагІа латара керла команда.

Цига Россе Къулбехьен хьалхе яккхара яхье дакъалоацаш хилар из.

Яхьашке дакъалоацаш 100 саг чуоагІаш 10 команда яр. ШоллагІа моттиг яьккхар вай команда.

Хьалхара моттиг Дагестанерчар дІаляьнар, хІаьта кхоалагІа моттиг Ставропольски края командага кхаьчар.

Къаьстта белгалбаха беза Россе Къулбехьен чемпионаш хиннa Хасимиков Салмани Арсениeков Мохьмади.

Дика летар шоллагІа моттигаш яьта Джамалдинов, Кадыров, Шамханов, кхыбараш.

Вай командахара 9 саг Россе Къулбехьен зоне віашагІъеллача командана юкъевахар.

М. МЕСТОЕВ,

физически культурай спортии комитета инструктор.

ДУКХА БЕЗА ХЬАЬШИЙ

«Деррига низаш — пятилетка плана кхочашъяра» яхача девизагІа болх беш я Наурски района культура ЦІен агитбригада. Цунца хул районни библиотека, КПСС Наурски райкома болхлой. Цар еча выступленеш темаш тайп-тайпара я, цхьабакъда, уж ерригаш а тІеерзаяь я лоаццача хана ча добташ ялат чуэцара.

Укх деношка концертни программа йина яха «Красное Знамя», «Россия» яхачеи Ленина цІерагІачеи колхозашка хинний агитбригада.

Бокхача безаца тІаэц колхозаша Джабраилов Зекира, Касимова Текес, кхыбараш кхоачашъю концертни номераш.

С. ИСАЕВ,

Наурски районни культура ЦІен директор.

КХАЖ БЕРА БИЛЕТАХ

ТІой - Юртарча юкъерча школа 6 класса дешархо Галаев Джабраил вера укх деношка Нажерен центральни сберегательни кассе билет дІахьаш.

Цо дІатуделар кассе № 174 сери 17190 йола ахчан-хІамий кхоллагІча выпуска билет. Цу билета 60 сома кхаж бера.

— 60 кепигах 2 билет ийцадар аз, — аьлар Джабраила, — царех цаІ арах долаш хилар. Велосипед ийцар аз кхажах деннача ахчах.

Дика дІаяйду Назрен района къахьегамхоша ахчан - хІамий лотерейни билеташ.

8 эзар сомех 27000 билет ийцад хар ер шу доладеллачу дена, хІаьта 7 эзар 44 сом беннача кхажанех кассера дІаденнад.

С. РУМЯНЦЕВ,

Нохч - ГІалгІай АССР гострудсберкассан гоcкредитан Управлене начальника заместитель.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЕ БАХАР

Селхан мехкаьлакхар оалд истори хьехаш йола ГДР-ая ЧССР-ая йода хьехархой 30 саг юкъе йола группа.

Группа юкъе бар вай республика школашкара дикагІа бола преподавателаш.

Доазол дехьарча социалистически мехкий исторически, революцени белгалъяьннача моттигашка, музейшка хьожаргба хьехархой.

Цу мехкий истори дикагІа довзарга экскурсе бахараш. Цар балда боккхача лоархІамо да из.

Группа хулталдеш я КПСС Грозненски горкома инструктор В. С. Подпорин.

Х. БАГАЧАЕВ,

республикан хьехархой говзал лакхъяра институте директора заместитель.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Доазал дехьара

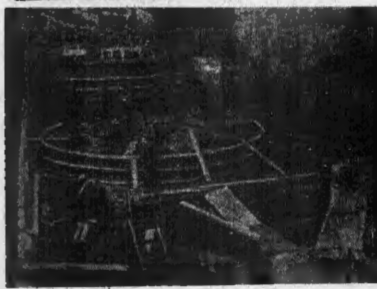

БОЛГАРИЯ. Родопски лоамашка хьалхеш латт «Доспат-Вычва» яха мнз бола гидротехнически каскад. ГІишлово цецвоаккх ший йоккхалла зальккха ца Іеш (сурта проектиа йІовхах — 415 метр, лакхал — 145 метр, бетонни балхий объем — 1250 эзар кубометр), [illegible] хоавала а. Ларда тІа тІеотташ йолча ГЭС-а здане тхов хий дІахецаш хургба. Пхиъ турбогруппех цаІ мукъ кІезигагІа тІалаттача садьаташка чакхдьаьна хий юха чудоаладеш а насосни станце функцеш кхочашъеш а хургьа.

СУРТА ТІА: хьалхеш латт «Антонивановцы» яха гидроузел.

БТА—ТАСС сурт.

ИНДОКИТАЕРА ТІЕМАШ

НЬЮ-ЙОРК, 10 июль. (ТАСС). Патриоташ мукъаьккхача Куангчи яхача провинце керттера города яккха сайгонски бІу гІерттарах хІаллак хилиазар. Къулбехьен Вьетнам Мукъаяккхара Халкъа герзашцарча низий доакъоша низ болаш артподготовка яьккхал тІехьагІа контратака яьй города массехк квартале чулилхача моастагІчун доакъошта, уж чура лелха а деш. Сайгонски режима керте латта Тхиеу сов сихвенна хиннa ший бІуво Куангчи хьаьккхай аьнна 7 июле хьакхайкадаьча хана. ЧІоагІа тІом латт Кортамукъален низаша моастагІчун тылашта Куангченен Хюэнен юкъерча № 1 йолча наькъа тІа. Куангчера тІехьашка даьнна марионеточни эскара толашагІа дола десантни доакъош города къулбехьенгахьа гонна юкъе а дерзадаь, дуга кхашкен гІомара аренашкен беча тІем тІа хІаллакдеш латт. Американски информационни агентсташа доча хоамегІа, город Куангчи лоравараша сайгонски десанта кхьаьла беча тІем тІа нийда эн американски производстве трофейни танкех.

Патриотий оагІонгахьара низ болаш еттача хІамашта дуьхьала латта ца а могаш, марионеточни бІуво тІа-тІа дуккхагІа догдоех американски авиацегахьара ІІо хиларга. Селхан а тахан сецца а Куангчи провинцерча мукъаьхана районашта чІоагІа бомбаш чуетташ хицкай «В-52» яха стратегически бомбардировщикаш. ТІехьашка болаш латта сайгонски бІу лора а беш, цар 2.000 тонн гарІта бомбаш чуйийттай Куангчера къулбехьенгахьа патриотий позицеш я аьнна шоашта хетача моттигашта. Бомбаш чуйийттай иштта города ший йистошка а. Е дийнахь а, е бус а совцаш ца чуетта бомбаш, цхьабакъда патриотий тІема дешал царга дохадулургдац.

Вьетнамски нахттан тІа во вадар хиннай яхи цхьаькха а цхьаи американски инарала. «Геттара сиха» аьнна аь белгалонаш тІа а йолаш агентсташа тахан хьакхайкабаьб Къулбехьен Вьетнамерча США герзашцарча низий командующе заместитель бригадни инарал Р. Толлизи верах бола хоам. Толлизи американски кхоэнсар кхии бомбеь гобь латтача города тІакхача гІертаи укх кхиь батта шийна доакхий эзнаш а дайташ латтaш латташ сайгонски эскар долча Анлока района миссенинонкн гІулакха бахача дика. Из берхІагІа ва Вьетнаме вайна американски инарал.

ХАНОЙ, 10 июль. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнам Мукъаяккхара Халкъа герзашцарча низий бІухоша Куангчи яхача провинце чудаьхкача сайгонски эскара доакъошта хІамаш етт. АПО агентства беча хоамагІа, 8 июле патриоташа атака яьй Митачь яхача хии къилбаседехьа мукъаьхача районашка кхача гІийртача марионеточни эскара 7-чеи, 11-чеи авиадесантни батальонашта.

ХАНОЙ, 10 июль. (ТАСС). Американски шиъ самолет чуйтай селхан ДРВ территоре тІара. ВИА агентства бахча хоамагІа, Ханой къулба - малхбузеп оагІорахьа Хатай яхача провинцерча иштта нах бахача районашта доа чудеш уж йолча хана «Земля — воздух» яха ракеташ еттаенний царна.

«ХЬАДУВЛА ВІАШИ ЦХЬАНА ГІУЛАКХАШ ЛЕЛАДЕ ВАЙ»

АВЕРЕЛЛ ГАРРИМАНА СОВЕТСКО - АМЕРИКАНСКИ ГІУЛАКХИИ ПЕРСПЕКТИВАЕХ

ДІадахача шера Аверелл Гарримана белгаладьаккхар ший деатке итт шу далар, бакъда, шовзткъа шу даьнначул кІезигагІа хьинар долаш вац из. Укх деношка геттара чІоагІа дакъа лоац цо политически кампанена юкъе, демократически парте съезде йодача делегацена юкъе ваха а гІерташ.

Ер дийнар А. Гарримана вай корреспондентана ше къамьа деш.

Россе революци хиннача хана,— дагаух Гарримана, — цо дунен халкъашта юкъерча отношенешка геттара доккха гІулакх дергхилар ходелар сона. Цу дерригача шерашка чІоагІа хьийжав со Советски Союзе хулача событешка.

Вай мехка этара хьалха вена хилар Аверелл Гарриман 1926 шера. Цул тІехьагІа Советски Союзе США посол хилар цох, дунен шоллагІа тІом лаьттача шерашка — союзнически шерашка. Москве воаІаш хиннав из, тІехьагІа тІадекка лоархІаме гІулакхаш а долаш, масала, 1963 шера ядерни тоххамаш де ца магийтарах йола переговораш е. Цунца къамьал деш цунах оал «ГІа губернатор» (50 шерашка Нью-Йорка штата губернатор вар из). ДІадахача шера Аверелл Гарримана араваьккхад «Америкеч Россий хувцалуча дунеч тІа: ах бІаь шера айса зийнарараш» яха книжка. Цун керттера уйла я американцашта советски общество езе а ца езе а, «вайна юкъе конфликт хилца дох хьахургдар цІенхаштта хургхилар, гІалат даьнна е эмоцешца иштта йола конфликт хилийта вай йиш йоацилга».

Московска переговорий хьакъехьа цо аьлар: «Аз раьза а волаш белгалдоаккх лоархІамерча доакъоех йола, кхыча соглашенешка вуга дукха соглашенею ья хилар. Къаьстта белгалдаккха деза Центральни Европера ситуаци тоаялар. Аз догдоах цунка тІехьа Европа кхерамзлен хьакъехьара конференци гулъергхиларга, хІаьта иштта цу районе вІаши герзацара низаш кІезигдеш барт бергхиларга а. Вай шакхе а мохк машаре баха гІерт. Вайна юкъе яхь ца хила йиш яц, хІаьта машара ларда тІа лелийла из».

А. Гарримана тІатехар торговле дешай хьакъехьара советско - американски комиссе хьаяр даькъал дувцаш а цо беркате болх бар лоаш а ше хьаьэ. «Хьалха цхьаккха ца хиннача чІоагІагІа американски хІама лелалуча наха хьаллоац Малхбоаленнен Малхбузенен юкъера торговли шерьялара идея» — аьлар цо.

Цо хьадда харцахьа лаьрхІар кхдерни тІема кийчлуш хилар. Гарримана ше дуккха ха хьалха дена США-ия дола керттера леладара кхар лоархІ «тІема бюджет кІезигьярав». Цу тІагІолла стратегически герзашта доазув оттадарах йолча советско - американски соглашенех цо лоархІ эшача достаме баьккха чІоагІа къоабалбеш бола хьалхара гІа. Гарримана хьахайтар малагІча оагІон дуккхагІа герз да ларІа цхьабареш гІертилга магийтарг ца хилар.

«Хьадувла озаргдац вай из аптекерча тараз тІа, дукхаьа дІаоргда вай: сабар, дита хь юхь-хьай! Шиннa а мехка халкъий вахара хьал тоадара болча цайдантa дІакхийта еза средстваш гера хьадарга дІаяхийтар хорта боацаш да. Цул совгІа вайга дукхагІа ядерни герз не да кхерамегІа у дунеи тІа. Цхьанне шоллагІбар массехказза хІаллак балла низ болаш я шаккхе а оагІув, бокъалдар аьлча юхасовца ха кхаьчай.

— Проблема къоастае еза, — аьлар А. Гарримана, — шеррача политически ларда тІа. Иштта къоастадир вай шоай хана ядерни герза тоххамаш делга ца магийтарах доле дош — шин кІирагІа къоастадир. Вай цІеюстара яьхар боккъалдар аьлча принципиальни лоархІам боацаш хинна техническа халонаш бІарчча хьенйца ситуацега а хьежар. ЛоархІаме да иштта гера дІахо хьаде безам болаш хилара, шаккхе а оагІув ядерни тІом ца безаш хилара, ядерни арсеналаш дуккхагІа хилийта а доацаш, уж кІезигъе шаккхе а хийча хилара юкъара барт бар. Хьадувла цу тІехь цхьана віаши гІулакхаш леладе вай... Сиэдаь гера хьаделга соцадар эггара хьалхарча аргІанара декхар да. Цу тІехь вай декхарийла да хьадда долча хьала мегаргхиларга хьежжа вай мехкашта юкъе віаший йолча отношеней юкъарча принципех пайда эца, уж тІаэцаро сона геттара чІоагІа догдоахийта а лу. Нагахьа санна иштта политически ларда тІа шаккхе а оагІув переговораш е гІорте вайна хьалхашка дукха наькъаш хьаделургда аьнна хет сона.

Г. ГЕРАСИМОВ.

АНП соб корр.

НЬЮ-ЙОРК.

(Телеграф).

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 июль

9.30 — Передачий программа. 9.35 — Керданараш. 9.45 — Берашта «гома кулгаш». 10.15 — Телевизиони художественни фильм «Хьажалеш цун сибатага» Хьалхара сери. 11.05 — Телевизиони документальни фильм. 11.20 — «Бедлачун сий» Воронежера передача. 11.50 — СССР-а Пачхьалкхен Академически Доккхача театра спектакль. 12.25 — Балтика кубок ккхара евача атлетиках дІахьош бола дунен халкъашта юкъера яхь. 12.55 — Керданараш. 12.30 — Передачий программа. 16.25 — Берашта кинопрограмма. 18.00 — Социалистически яхьа керданараш (нохчий меттала). 18.15 — Киножурнал. 18.25 — Деррига къамаш а халкъаш а интернациональни цхьан вовзада чудерзадаря КПСС-о леана дакъа. 18.40 — Нохч - ГІалгІай чу гІолла Информационни программа. (эрсий, нохчий меттала). 19.00 — Хоамаш, реклама. 19.05 — Шоана, бераш. 19.30 — «Гранатовый браслет» — яха художественни фильм. 21.00 — Ха. Информационни программа. 21.30 — Эфире а сьопат. Передаче чакхъяьча керданараш, передачий программа.

14 июль

9.30 — Передачий программа. 9.35 — Керданараш. 9.45 — Дешархошта «Кььина мух» яха фильм. 10.15 — Вос бола телевидени телевизиони художественни фильм. «Хьажалеш цу сибатага» 2-гІа сери. 11.10 — Пятилетка, шоллагІа шу. Телевизиони очерк. 11.40 — Телевизиони документальни фильмий программа. 12.30 — Балтика кубок яккхара евача атлетиках дІахьу халкъий юкъара яхь. 13.30 — Керданараш. 16.35 — Передачий программа. 16.40 — Берашта фильм. 17.30 — Шоана кхалнах (гІалгІай меттала). 18.00 — Керданараш. 18.10—Котало кьаккар «Полевая почта». Передача дІахьу Советски Союзе шозза турпалхочо, эскарй генерала П. И. Батова. 18.40 — Нохч-ГІалгІай чу гІолла. Информационни программа. (эрсий, гІалгІай меттала). 19.00 — Хоамаш, реклама. 19.05 — КПСС XXIV съезда решенеш вахаре. Хьалъеш я хьайбай комплекс. 19.30 — Шоана, бераш. 19.30 — Вос бола телевидени. Телевизиони документальни фильма премьера. 20.30 — Вос бола телевидени. Футболах лоана СССР-а чемпионат «Торпедо» (Москва) — «Заря» (Ворошиловград) 2-гІа тайм Трансляци ю В. И. Ленина цІерагІча централни стадионера. 21.15 — Ха. Информационни программа. 21.45 — Н. Гоголь. «Къамара цІи хеза лоамздакош» дІадеш СССР-а халкъа артисте Ильинске. 22.30 — Вос бола телевидени «Бурводьі» Телевизиони обозрение. 23.20 — Спортивни программа. 23.40 — Керданараш. Передачий программа.

РАДИО

13 июль

6.30 — «Юртара Іуйре» (гІалгІай меттала). 6.45 — «Юрта боахама коммунисташ болча» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 6.57 — Хаоттам. 6.45 — Хоамаш (горсете гІолла). 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.25—Сердало газета обзор. 8.25 — «Халхарий хьехархо» яча спектакла музыка тІера Кремисюита (эрсий меттала). 16.00— «Къона тІехье» (нохчий меттала). 16.15 — Берашта йола хьараш (эрсий меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш, (эрсий, гІалгІай меттала). 18.40 — «Шоаш, кхалнаха» яха радиожурнал (нохчий меттала).

14 июль

6.30 — «Юртара Іуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Лоамаш дий таш вахар? (эрсий меттала). 6.57 — Хаоттам. 6.00 — Хоамаш (горсете гІолла). 7.20—«Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Яхьташ чуэцаш боахдарашта дола концерт (нохчий меттала). 16.00 — Самукъане яча хан. Дай-мехка гІолла. Цин кхинара передача. 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІолла Грозни кІезиг - дукха морхаш а болаш, йовчри а йоацаш, хьада достам боацаш гІаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гІолла 30—35, Грозне 32—34 градус йІовхал болаш хила я мег. Кхоанен кІезиг-дукха морхаш а болаш, хьада достам боацаш гІаьхьача боараме мух а хьекхаш хила а фегара температура бийсанка 18—23, деношка 30—35 градус йІовхал болаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-00; редактора зам. — 3-30-11; бехкеноахана секретара — 3-34-30; партийни вахарех, культурин отделий—3-61-40; промышленноста отдела—3-42-00; юртбоахама отдела—3-42-20; письмой отделий бухгалтера — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51 364051 ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря —3-34-30; отделов партийной жизни и культуры —3-61-40; отдела промышленности—3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-20; отдела писем и бухгалтерии 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05152. Заказ № 5164.